Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... гарана | № 222 (17345) | 1986 оной сентябриин 26, пятница | Сэн 3 мүн.

ТАРЯА ХУРЯАЛГА 86

Манай эндэ ерэхэдэмнай, «Маяк» колхозой тракторно-таряан ажалай нэгэдэхи бригадынхид 10 гектар «Цыганка» гэжэ нэрлэгдэһэн поли дээрэ шэниисэ хуряалгаяа үргэлжэлүүлжэ байгаа һэн. Энэ бригадые дүй дүршэлөөр баян механизатор Филипп Кузьмич Пытин хүтэлбэрилнэ. Тэрэнтэй уулзажа хөөрэлдэбэбди.

— Манай коллективтэ 2200 гектар таряалангай газар даалгагданхай юм. Мүнөө тэрэнэйнгээ 1000 гектарайнь ургасые

— Ажахыдамнай дүрбэн мянган центнерһээ дээшэ таряа сохиһон хүнүүд бии. Теэд манда тиимэ үрэ дүнгүүдые түйлаһан таряашад байхагүй. Звеное даагша Георгий Яковлевич Степанов бригада соогоо шалгаржа гарана. Тэрэ мүнөө 2500 центнер ороо̄һо суглуулжа абаа. Алексей Лаптев 2300 центнер таряа сохёо. Хуряаха газар үшөөл ехэ. Эдэ нүхэднай түрүүшүүлэй зэргэдэ гараханиь дамжаггүй,—гэжэ Ф. К. Пытин хэлэбэ.

Тус бригадын коллектив таряа хуряахынгаа хажуугаар хартаабха малтана, намарай паар хахална. Тусхайлбал эдэнэр 55 гектар газарай хартаабха малтажа абаба. Эндэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 95 центнер ургаса хуряагдана. Бригадын механизаторнууд 600 гектар намарай паар

ТЭМСЭЛЭЙ ОХИН БУРЬЯЛҺААР

суглуулжа абаабди. Бүхыдөө 17000 центнер ороо̄һо таряа хуряагаабди. Гектарай 17 центнер ургаса абтажа байна. Энэ полиёо дууһаһаар «Широкая» гэжэ 40 гектар газарай шэниисэ хадажа эхилхэбди,—гэжэ бригадир хэлээ бэлэй.

Эндэ мүнөө ороо̄һоной юһэн комбайн хүдэлгэгдэнэ. Ехэ харюусалгаяа гүйсэд ойлгоһон таряашад сэлмэг үдэрэй час, минута бүхэниие зүбөөр хэрэглэхые оролдожо байба.

— Түрүүшүүлэйнгээ нэрэнүүдые дурдаа һаатнай, ехэл һайн бэлэй, — гэбэб.

хахалжа, түсэбөө дүүргэхэ болонхой.

Энэ ажахыда һаяхан хонходожо, тус бригадын ургаса хуряалгаяа хэр зэргэ дүүргэһээрнь һонирхоо һэмби.

— Нэгэдэхи тракторна бригадынхид сагай уларилай хэды бэрхэтэй байгаашье һаань, ургаса хуряалгаяа эдэ үдэрнүүдтэ дүүргэжэ шадаба. Эдэнэр түсэбөөр хараалагдаһан ороо̄һо таряагаа суглуулжа абаба. Даб дээрэ ороо̄һоной тоогто 37 мянган центнер алтан шаргал таряан оруулагдаа. Иигээд тэдэнэй намарай

хүдэлмэринь дүүрээ бэшэ. Мүнөө механизаторнууд поли дээрэхи һолоомоёо суглуулжа байна. Намарай паар хахалха түсэбөө дүүргэбэ,— гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Д. П. Бодонев хэлээ бэлэй.

Иигэжэ энэ ажахын механизаторнууд ургуулһан таряагаа дары түргэнөөр, гээлтэ хороолто багатайгаар хуряажа абахын тула, бүхы арга шадалаа элсүүлһэн байха юм.

Д. ДОНДОКОВ.

Тарбагатайн район.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү комбайнер Г. Я. Степанов; автомашинын жолоошон А. А. Лощенков; механизатор В. К. Иванов (зүүн гарһаа), арбадахи классай һурагша М. Пискунов.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ХАРТААБХЫН УРГАСА БАЯН

Ажалай Улаан Тугай ордента «Сибиряк» колхоз 200 гектар поли дээрэ хартаабха ургуулжа, гүрэн түрэдөө 93 тонно хартаабха тушааха даабаритай юм. Мүнөө хартаабхашад ургасынгаа 80 процентыень хуряаба. Колхозой Түхэрээнэй, Еловкын болон Аһалигай отделенинүүдтэ хартаабха ургуулагдадаг.

Түхэрээнэй отделенидэ 60 гектарта энэ ургаса таригдадаг. Тэрэниие районой түрүү хартаабхашадай нэгэн А. И. Сороковиков эрхилнэ. Мүнөө эндэ хартаабха малталгада дүрбэн комбайн хүдэлгэгдэжэ, гектарай 170 центнер ургаса абтажа байна гээшэ. Эндэ дүй дүршэлтэй механизаторнууд А. Закамельский, В. А. Серебренников, М. С. Сороковиков, звеное даагша А. И. Сороковиков гэгшэд һайнаар ажаллана. Эдэнэртэ Түнхэнэй дунда һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад ехэхэн туһаламжа хүргэнэ.

— Бидэ хартаабхаяа үни хуряажа дүүргэхэ байгаабди, харин ороһон хура бороо, нойтон саһан ажалыемнай ехэл һаатуулна. Тиимэһээ нарата үдэрэй час, минута бүхэниие зүбөөр хэрэглэхые оролдонобди,—гэжэ нүхэр Сороковиков хэлэбэ.

Еловкын отделенидэ залуу хартаабхашан А. И. Попов 95 гектар дээрэхи ургасынгаа 50 гектарыень хуряажа, дүн хамта 8117 центнер хартаабха суглуулба. Энэнь гектарай дунда зэргээр 162 центнер түмһэн абтаһан болоно. Эндэ хартаабха хуряадаг комбайнуудые механизаторнууд А. И. Усольцев, Ю. А. Шелехов, Г. Д., В. В. Шехинүүд оролдосотой һайнаар ябуулна.

Аһалигай отделенидэ ургаса тиимэшье һайн байбагүй. Эндэ гектарай 85 центнер ургаса хуряагдаа.

Таряа хуряалга, ниитын малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ ажал, хартаабха, овощ суглуулга, юрэдөөл, намарай хүдэлмэри барагдаха бэшэ даа. Эгээл энэ сүлөөгүй үедэ хото городһоо ерэһэн студентнэр ажахынуудта тон ехэ туһаламжа үзүүлжэ байнхай. Мүнөө «Сибиряк» колхоздо Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай студентнэр хартаабха малталгада хабаадалсана.

Мүнөө тус ажахы гүрэндэ хартаабха тушааха түсэбөө үлүүлэнхэй.

Ж. ДОЛГОРОВ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ээлжээтэ заседани боложо үнгэрбэ.

Республикын городууд, хүдэлмэришэнэй поселогууд болон колхоз, совхозуудай түб һууринуудые комплексно гуримаар бариха ба болбосон түхэлтэй болгохо хэмжээнүүд тухай асуудал нэн түрүүн хаража үзэгдөө. Тосхон һууринууд гол түлэб генеральна түсэбүүдээр хангагданхай. Жэшээнь, городууд болон хүдэлмэришэнэй һууринууд баталагдаһан түсэбүүдээр 88 процент, совхозуудай түбүүд —93,2 процент, колхозуудай түбүүд—70,3 процент 1986 оной январиин 1-дэ хангагдаһан байгаа. Тиигэбэшье түсэб хазагайруулха, проектно-сметнэ документаци хангалтагүйгөөр бэлдэхэ, хараалагдаагүй барилга хэхэ, мүн болбосон түхэлтэй болгохо ябадалда дутуу дунданууд үзэгдэнэ. Энэ шухала хүдэлмэри эрид һайжаруулха хэмжээнүүд тус тогтоол дотор хараалагдаа.

БАМ-ай Буряадай участок дээрэ хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэнүүдые хангалга һайжаруулха хэмжээнүүд тухай заседани дээрэ энэ һалбариин министр В. Г. Колесниковэй хэһэн тоосоон зүбшэгдөө. БАМ-ай барилгашадые ажаһуудалай талаар хангаха талаар али бүхы хэмжээнүүдэй абтадаг байбашье, үшөөл дутуу дунданууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд үзэгдэһэн зандаа. Энэ талаар Хойто-Байгалай, Баунтын райгүйсэдкомууд. Северобайкальскын горгүйсэдком эдэбхи үүсхэл гарганагүй, хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангаха талаар холын хараатай, бүтэмжэтэй, даамгай ажал ябуулга эрхилнэгүй гэжэ шүүмжэлэгдэһэн байна. Бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха, үргэн хэмжээнэй барилга хэхэ, хангалгын түхэл янза болон шанар эрид һайжаруулха хэмжээнүүдэй 1990 он хүрэтэр бэелүүлэгдэхээр дэлгэрэнгы тогтоол Министрнүүдэй Совет баталан абаба.

Эрхэтэдэй дурадхал, мэдүүлгэ ба гомдолнуудые хаража үзэхэ талаар арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй хүдэлмэри тухай элидхэл тэрэнэй түрүүлэгшэ В. К. Агалов хэһэн байна. Энэ талаар бага бэшэ оролдолго гаргагдадаг байгаашье һаа, городой Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй ябуулжа байһан хүдэлмэри мүнөө сагай, шэнэдхэн хубилгалгын үеын ехэ эрилтэнүүдтэ харюусанагүй гэжэ тэмдэглэгдээ. Илангаяа гэр байра барилгын ба дулаасуулгын, худалдаа наймаанай, үхибүүдэй эмхи зургаануудай городой транспортын хүдэлмэриин асуудалнуудаар олон гомдолнууд, бэшэгүүд ороно. Зариманиинь саг соогоо харагдажа, дүүрэн хэмжээнүүд абтанагүй. Городской Совет управлени болон таһагуудайнгаа хүдэлмэриие эрид һайжаруулха талаар бүтэмжэтэй хэмжээнүүдые абанагүй.

Хүн зоной мэдүүлгэ болон гомдолнуудые, парти болон правительствын тусхай тогтоолнуудай ёһоор, саг соонь хараха, табигдаһан асуудалнуудые удааруулангүй, гүйсэд шиидхэхыень уялгалһан дэлгэрэнгы тогтоол республикын правительство абаһан байна.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1986 оной майн 13-най 192-дохи тогтоолой үндэһөөр республикын агропромышленна комплекс дотор ажахы эрхилэлгын экономическа онол аргануудые саашадань нарижуулан һайжаруулха талаар Буряадай АССР-эй Госагропромой хэжэ байһан хүдэлмэриие Министрнүүдэй Совет хаража үзөө. Тус асуудалаар Госагропромой түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Н. Н. Найданов заседани дээрэ элидхэл хээ.

Республикын хүдөө ажахын болон шанаржуулгын һалбаринуудта ажахы эрхилэлгын онол аргануудые нарижуулха, түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын аргануудые нэбтэрүүлхэ, шэнэ, түрүү нормативуудые хэрэглэхэ, колхоз болон совхозуудай эрхэнүүдые үргэдхэхэ, эрдэм-техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ ашаглаха, эсэсэй үрэ дүнгүүдэй түлөө тэмсэлээ шангадхаха талаар бүхы юумэн гүйсэд хэгдэнэгүй гэжэ тэмдэглэгдээ. Алмалта арьбалалта түйлаха, хүдөө ажахын продукциие хоролто гээлтэдэ оруулхагүй гэжэ оролдохо, продукциин шанар, хадагалалга һайжаруулха талаар бүхы арга боломжонууд, нөөсэнүүд хаа хаанагүй түсэд ашаглагданагүй. Ушар иимэһээ энэ шухала асуудалаар абтаһан КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бодото дээрэнь, түргэн бэелүүлхэ хэмжээнүүд эндэ абтаһан тогтоол дотор заагдаа.

Мүн тэрэшэлэн республикын предприятинуудта салин хүлһэнэй ба материальна урмашуулгын жасые гаргашалалгада үзэгдэдэг дутуу дунданууд тухай асуудалаар Госбанкын Буряадай республиканска конторые эрхилэгшэ А. А. Вязинский элидхэл хээ. Тус асуудал зүбшэн хэлсэхэдэ, Госагропром, шэлэй завод, «Забайкаллес» нэгэдэл, «Бурятпромжилводстрой» трест, «Бурятавтотранс» нэгэдэл болон бусад албан зургаануудта, ажалай бүтээсэ эрид дээшэлүүлхэ хэмжээнэй абтаагүй байхада, хэмһээ үлүүсэ салин хүлһэнэй, материальна урмашуулгын жасын мүнгэ гаргашалха ушарнууд үзэгдэнэ. Техническэ мүнөөнэй нормативууд хэрэглэгдэнэгүй, экономическа албан хангалтагүйгөөр зарим предприятинуудта хүдэлнэ гэжэ шүүмжэлэгдээ.

Республикын правительствын заседани дээрэ ажахын болон соёлой байгуулалтын бусад асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Тус заседани Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Сагановай хүтэлбэри доро боложо, тэрэнэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков хабаадалсаба.

УУЛЗАЛГА БОЛОО

Байгша оной сентябриин 24-дэ республикын гүрэнэй агропромышленна комитедэй хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай инструктор **А. П. Рощинтой** уулзаһан байна. Энэ уулзалгада агропромышленна комплексдо оролсодог предприяти, организацинуудай түлөөлэгшэд, Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай эрдэмтэд, мэргэжэлтэд хабаадалсаа.

Сугларагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, А. П. Рощин республикын олохон районууд болон ажахынуудта ябажа хараһан, хүдөөгэй зоной ажабайдал, ажал хэрэгүүдтэй танилсаһан тухайгаа хөөрөө. Энэ жэлдэ республика соо ургаса хуряалгын муу бэшээр түгэсхэгдэжэ, бүхы дээрээ бараг һайн ургасын абтажа байбашье, эндэ бага бэшэ дутагдалнуудай, хэрэглэгдээгүй ехэхэн арга боломжонуудай бии байһан тухай тэмдэглэгдэбэ.

Тэрэшэлэн ниитын адууһа малые элбэг, эрхим шанартай тэжээлээр хангаха асуудалай республика дотор ямараар шиидхэгдэжэ байһан тухай, мүн ажахынуудай малай үбэлжэлгэдэ хэр бэлдэжэ, хаана ямар дутагдалнуудай үшөө бии байһан тухай А. П. Рощин тодорхой жэшээнүүдээр харуулаа. Саашань тараан болон мал ажалые хүгжөөлгын, хурдадхалгын эршэмтэй замда гаргаха арга боломжонууд тухай тогтожо хэлэһэн байна.

Энэ уулзалгада КПСС-эй обкомой хоёрдохи секретарь **К. А. Албашеев**, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** хабаадалсаа.

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

МОСКВАДА БОЛОҺОН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ООН-ой Генеральна Ассамблейн 41-дэхи сесси дээрэ США-гай президентын хэлэһэн үгэтэй дашарамдуулан, совет болон гадаадын журналистнуудта зорюулагдаһан пресс-конференци сентябриин 24-дэ СССР-эй МИД-эй хэблэлэй түбтэ болобо.

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Ю. М. Воронцов пресс-конференци дээрэ мэдүүлгэ хээ. Тэндэ, Генеральна Ассамблей дээрэ Э. А. Шеварднадзиин хэлэһэн үгэ соо энэ номнолгын шэнжэтэй үгэдэнь юрэнхы сэгнэлтэ үгтэһэн байгаа гээд тэрэ хэлэбэ. Илангаяа Советскэ Союзай политикада хабаатай бодото байдалые хазагайруулһан зүйлнүүд президентын хэлэһэн үгэдэ энэшье удаа олон байба. Бодото байдалһаа холо, ходол дабтагдадаг, Соведүүдтэ харша мэдээсэлнүүдые президент өөрынгөө сэгнэлтэнүүдтэ хүтэлбэри болгон хэрэглээ. Ядерно-замбуулинай үе сагай бодото байдалаар баадхагдан, шэнээр бодомжолжо байһаниинь тэрэнэй хэлэһэн үгэдэ харагдаагүй. Энэнь халагламаар.

Дээдэ тушаалтадай бэшэлсэһэн бэшэгүүд нюуса байха ёһотой гэһэн дүримые президент эбдэӭ. Эдэ асуудалнуудаар американ хараа бодолые гоёохо зорилготойгоор июлиин 25-да М. С. Горбачевто эльгээһэн бэшэгэйнгээ удхые тэрэ найруулһан байгаа. Бэшэг бэшэлсэхэ үедэ найруулагдаһан американ зарим дурадхалнуудые ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй талаар хөөрэлдөөнүүдтэ гараһан асуудалнуудые шиидхэхэ эгээл таарамжатай арга болгон харуулхые тэрэ оролдоо.

Зүгөөр июниин 19-дэ М. С. Горбачевой бэшэһэн бэшэгые энээнэй урда абаһан тухайдаа президент хэлээгүй. Замбуулинай, стратегическэ добтолхы, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна, ядерно-оперативно-тактическа, химическэ болон юрын зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэ хабаатай аюулгүй байдалай гол асуудалнуудаар баталан абажа боломоор шиидхэбэринүүд тушаа совет талын тодорхой ба бүтэмжэтэй дурадхалнууд тэрэ бэшэг соонь найруулагдаһан байгаа.

Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхаха тухай асуудалда ёһотой эридээр хандаха тухай президентын хэлэһэн үгэ соо оло дахин дабтагдаа. Хэрбээ энээн тухай хэлэхэ болоо һаа, үшөө январиин 15-да М. С. Горбачев үгэ хэлэхэдээ, имагтал иимэ дурадхал оруулжа, байгша зуун жэлэй дүүрэтэр ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые шата шатаар гүйсэд усадхаха программые найруулһан байгаа бшуу. Ядерна дайнай аюулые хэтэдээ усадхаха, стратегическэ, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ, тактическа ядерна бүхы янзын зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхаха арга олгохо манай хараа шугам иимэ. Буу зэбсэг хуряалгын талаар Советскэ Союзай политикын үндэһэлдэг энэ манай залан шууд хараа шугамые президент орхёод гараа.

Ядерна бүхы туршалгануудые ойрын сагта болюулха зүбшөөлөө президент үгөөгүй. Энэ үгые шагнаад байхада, буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые болюулха, тэрэниие хуряаха талаар хэлсээнүүдые түйлахые американ хүтэлбэрилэгшэд үнэн дээрээ хүсэнэ гү, энээндэ юрэдөө бэлэн гээшэ гү гэһэн бодол дахинаа түрэнэ.

Журналистнуудай асуудалнуудта харюунууд үгтэһэн байна.

(ТАСС).

ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОЛГЫН ОРШОНДО

Сентябриин 24-дэ Кремль соо А. А. Громыко болон Д. Рацирака хоёрой хоорондо хөөрэлдөөнүүд болобо.

Нүхэд ёһоной үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда хоёр оронoй дотоодын ажабайдалай гол шухала асуудалнууд тухай нэгэ нэгэндээ мэдээсээ. Уласхоорондын ажабайдалай гол асуудалнуудаар һанал бодолоо гүнзэгыгөөр халан абалсаа. Империализмын ээрхэг түримхэй хүсэнүүдэй политикаһаа, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые һүжэрөөхэ, тэрэниие замбуулинда нэбтэрүүлхэ, элдэб регионуудтахи зүришэлдөөтэй байдалые дэбэргээхэ хараа шугамһаань уламжалан, дэлхэй дээрэхи байдалай шахардуу шанга болоһон тушаа һанаагаа зобожо байһанаа хоёр тала элирхэйлһэн байна.

Совет-малагасиин хамтын хэдэн документнүүдтэ гар табиха тухай хоёр тала хэлсээ.

Кремлиин ехэ ордондо КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй болон СССР-эй правительствын үмэнэһөө Д. Рациракиин хүндэлэлдэ сайлалга эмхидхэгдэһэн байна

Совет талаһаа А. А. Громыко һамгантаяа, Г. А. Алиев, Н. В. Талызин, А. Ф. Добрынин, А. Н. Яковлев, бусад тусхай тушаалтад байба.

Дулаан, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн сайлалга дээрэ А. А. Громыко Д. Рацирака хоёрой хэлэһэн үгэ анхаралтайгаар шагнагдаһан, альга ташалгаар угтагдаһан байна.

(ТАСС).

...ЭЭЛ ШИИДХЭХЫ ХАҺА ОРОО

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

та 853,6 мянган тонно гэхэ гү, али гектарай 80,9 центнер ургаса абтаа. Гэхэтэй хамта Бэшүүрэй районд 200 гаран гектарай, Хяагтын районд—350 үлүүтэй, Тарбагатайда—100 гаран гектарай хартаабха үшөө хуряагдаадүй байна. Хориин, Хэжэнгын районууд тус тустаа оройдоол 104—150 гектар хартаабха хуряаха аад, тэрэнэйнгээ оройдоол 80 гаран процентые малтаа.

Эрид хүйтэржэ, газарай хүрьһэнэй хүрэжэ эхилхэеэ байхада хартаабха малталгые заахашье удааруулжа болохогүй.

Республика соо овощ хуряалга һаял эхилжэ байна. Бүхыдөө таригдаһан 2358 гектар овощой 819 гектарайнь ургаса абтаад, хамта 80,6 мянган центнер гэхэ гү, али гектарай 98,5 центнер огородой эдеэн хуряагдана. Загарайн районд эгээл ехэ газарта—683 гектарта, Ивалгын—505 гектарта, Тарбагатайн—215 гектарта овощ хуряагдаха байна. Энэ ажал ехэтэй хүдэлмэридэ хото городуудай, хүдөө тосхонуудай хүн зон олоороо хабаадуулагдаха, гээлтэгүйгөөр түргэнөөр абтаха зэргэтэй.

Байгша ондо бүхы ажахынуудта 134,9 мянга гаран гектарта намарай паар хахалагдаха байгаад, мүнөө тэрэнэй оройдоол 103,5 мянган гектарынь элдүүрилэгдээ. Хэжэнгын, Сэлэнгын, Загарайн, Баргажанай, Хурамхаанай, Түнхэнэй районууд намарай паар хахалалгые тон удаанаар ябуулна.

Таряалан дээрэхи намарай бүхы хүдэлмэриие болзор соонь, түргэнөөр түгэсхэхэ шиидхэхы хаһа оробо.

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДТА УРГАСА ХУРЯАЛГЫН ХЭР ДҮҮРГЭГДЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1986 оной сентябриин 22-ой мэдээн
(түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Районууд	Таряанай хадагдаһаниинь хуряагдаһан	Хартаабха малталга	Овощ хуряалга	Намарай паар хахалалга
Кабанскын	192	97	22	79
Хяагтын	100	78	21	65
Прибайкалиин	100	100	13	85
Мухар-Шэбэрэй	99	99	22	118
Хориин	97	82	29	101
Тарбагатайн	96	92	40	97
Хэжэнгын	96	87	53	34
Бэшүүрэй	95	85	25	84
Ивалгын	95	95	37	89
Зэдын	94	89	34	68
Сэлэнгын	94	99	38	41
Хурамхаанай	93	100	55	61
Баргажанай	92	88	22	49
Түнхэнэй	91	98	41	63
Загарайн	91	90	39	49
Захааминай	90	98	52	157
Яруунын	76	93	120	84
Республика бүхыдөө	**95**	**90**	**35**	**76**

...ЖАХЫ ЭРХИЛЭЛГЭ ТУХАЙ

...эрхилэлгые нарижуулха, һайжаруулха талаар республиканска зүблөөн «Теплоприбор» заводто боложо үнгэрөө. Энэ зүблөөндэ республикын промышленна предприятинуудай, министерствэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, ахамад хабаадаһан КПСС-эй обкомой хүнгэн промышленностиин ба арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараанай таһагые даагшын орлогшо Г. М. Литвинцев тус зүблөөе нээгээ.

Үнгэрэгшэ жэлэй эхинһээ экономическа туршалгын эрхэ байдалда ажаллажа байһан «Теплоприбор» заводой директор В. Б. Нимаев ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалай гол дүримүүд ба тэдэниие бэелүүлхэ арга замууд тухай сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Предприятиин техническэ хэмжээе дээшэлүүлгэдэ, продукциин шанар нарижуулан һайжаруулгада ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримай ямар үүргэ нүлөө үзүүлһэн тухай асуудалаар заводой ахамад инженер А. М. Жильцов үгэ хэлээ.

Бусад асуудалнуудаар заводой директорэй хангалгын талаар орлогшо Р. А. Цыденов, ажалай ба салин хүлһэнэй таһагай начальник Л. М. Пластинина, түсэблэлгын-экономическа таһагай начальник Л. П. Богданова, ахамад бухгалтер Р. И. Атрикова, парткомой секретарь А. Д. Невзгодов гэгшэд үгэ хэлээ.

Зүблөөнэй түгэсхэлдэ республикын Госпланай түрүүлэгшын орлогшо Ц. М. Данзанов ерэхэ жэлдэ ажахы эрхилэлгын шэнэ гуримаар ажаллажа эхилхэ республикын промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгөө.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИИН АШААР

«Электромашина» заводой арбадахи цехэй партийна организаци гэшүүдэйнгээ тоогоор болоходо, үнэндөө багашаг юм. Бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй 13 процентнь коммунистнууд. Тиигэбэшье коллективэйнгээ дунда эмхидхэлэй, политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шадамараар ябуулдаг магтаалтай, цехэй үйлэдбэриин хэрэгтэ, ниитын ажабайдалда аша үрэтэй нүлөө үзүүлдэг гээшэ. Илангаяа эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаха, гаргаһан продукциин шанар һайжаруулха, ажалай болон технологическа журам бэхижүүлхэ асуудалнуудта эндэхи коммунистнууд саг үргэлжын анхарал хандуулдаг юм.

Партийна организациин үүсхэлээр (секретарь А. Ф. Щепин) хүн бүхэнэй хүдэлмэрилдэг газарые эмхи гуримтайгаар байлгаха талаар горитой оролдолго гаргагдаһан байна. Цехэй хүдэлмэриин газарнуудай 50 процентнь тусхай шалгалта гаранхай. Технико-технологическа, эмхидхэлэй-экономическа аша үрэтэй хүдэлмэри, ажаллахада таатай эрхэ нүхэсэл тогтонижуулха, аюулгүйн техникэ сахиха асуудалнууд шалгалтын гол эрилтэнь болоһон байна. Хүдэлдэг газараа гуримшуулха хэрэгтэ коммунистнууд Леонид Шантагаров, Владимир Жигмитов гэгшэд эхи табяа һэн. Тэдэнэр гурба-гурбан станок дээрэ ажалладаг токариин мэргэжэлтэд.

Эдэ хоёр коммунистнууд өөһэдынгөө бүтээһэн хэрэгсэлнүүдэй шанарые өөһэдөө шалгадаг, тэдэнэй хэһэн юумэнүүд техническэ хиналтын таһагта тушаагдангүй, электромашина хабсаралгада сэхэ эльгээгдэдэг байна. Эрхим шанартай продукци бүтээдэг токарьнуудай салин хүлһэн дээрэ 20 процент хүрэтэр нэмэлтэ түлбэри үгтэдэг юм. Нүхэд Шантагаров, Жигмитов арбадахи табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй даабарииe Октябриин революциин 70 жэлэй ойн һайндэр болотор дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абанхай.

Цехэй коммунистнууд үйлэдбэрeэ техническэ талаар шэнэдхэн зэбсэгжүүлгэ тушаа бодолгото болодог. Энэнь угаа һайшаалтай. Манай хүдэлдэг РТ-705 түхэлэй станогууд заримдаа эбдэржэ, ажалдамнай һаад ушаруулна. Электронно түхеэрэлгэнүүдые заһабаридаг мэргэжэлтэд мандa үгы шахуу гэжэ Владимир Жигмитов хэлээ һэн. Иимэ мэргэжэлтэдые Зүүн Сибириин технологическа институдай бэлдэдэггүй байһаниинь халагламаар. Үшөө нэгэ баримта. Польшоһоо асарагдаһан аяар 40 мянга шахуу түхэригэй сэнтэй хоёр автомат түхеэрэлгэ тодхогдонгүй хэбтэжэ байна, тэдэниие дары ашаглажа эхилхэ хэмжээ абахыень слесарь-заточник коммунист Алоксандр Ханхалов заводой парткомдо дурадхаһан байгаа. Тэрэ һанамжань бүтэнхэй ааб даа.

Цехэй партийна организациин үүсхэлээр токарно-карусельнэ участогай мастерaар инженер Леонтий Евтеевич Ковалев томилогдоһон байгаа. Тэрэ гэһээр гурбан жэл үнгэрбэ. Тиихэдэ тэрэ участогта ажалай журам һула, хүдэлмэридөө хожомдожо ерэлгэ, архидалга элбэгжэнги һэн. Зүүн Сибириин технологическа институт дүүргээд, Улаан-Үдын барилгын нэгэ эмхиие ядамаргүй хүтэлбэрилжэ ябаһан инженер Ковалев анхан слесареэр хүдэлжэ эхилһэн предприятидаа бусаха гэһэн эрмэлзэлтэйшье байгаа. Шэнэ мастер даажа абаһан участок дээрэ ёһотой гурим байгуулжа, шэнэ технологи нэбтэрүүлжэ, журам бэхижүүлжэ шадаа. Тэрэнэй шанга эрилтэдэ дурагүйдэхэшье хүнүүд коллектив соо ушарһан бээз. Теэд зүб, сэхэ шууд хүтэлбэри диилэжэл һалаа һааб даа.

Энэ участогта түргэн зуура аяар 272,7 мянган түхэригэй сэнтэй бүтээсэ ехэтэй шэнэ моделиин хэдэн станогууд тодхогдоһон байха юм. Тиихэтэй хамта хүдэлмэришэн бүхэниие токариин, фрезеровщигой, расточнигой, үрэмдэгшын гэхэшэлэн хэдэн мэргэжэл шудалуулхын тула ехэ оролдолго гаргагдаа. Мүнөө үедэ участогта бүтээгдэһэн продукциин 95 процентнь түрүүшын тушаалгаар гэдэргэ бусаалтагүйгөөр абтадаг болонхой.

Арбадахи цехэй коллектив бүхы дээрээ һайнаар, нэгэ жэгдээр хүдэлнэ, гаргаһан детальнуудай шанарынь һайн сэгнэлтэдэ хүртэнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабарииe тус цехэйхид 1985 оной декабриин 13-да дүүргээ һэн. Ажалай бүтээсэ 23,8 процентээр ургаһан байха юм. Шэнэ табан жэлэй эхинһээ урда түйлаһан эршээ заахашье һуладхангүй хүдэлнэ. Предприяти дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ энэ коллектив ходо түрүү һуури эзэлһэн лэ байдаг шуу. Нэгэнтэ бэшэ дамжуулгын Улаан тугай, мүнгэн шангай олгогдодог байһан ушар цехэйхидэй оролдосотой, габшагай ажалай бодото гэршэ болоно гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Энэ амжалта хадаа цехэй партийна организациин, эндэхи коммунистнуудай эдэбхитэй хүдэлмэриин аша үрэ мүн.

Цехэй коллективэй түйладаг амжалтада уралан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод горитойгоор хубитаяа оруулдаг гээшэ. Предприятиин үйлэдбэридэ стандартна бэшэ элдэб түхеэрэлгэнүүд, хэрэгсэлнүүд хэрэгтэй болодог. Тэдэниие имагтал заводой урашуул өөһэдынгөө ухаагаар тааруулан зохёодог, бүтээдэг байна бшуу. Гараар, бар хүсөөр хэдэг ажалай бии байдагынь мэдээжэ. Тэрэниие оньһон аргаар бүтээдэг болоо хада али зэргын ехэ хүсэн, мүнгэн, элдэб зоори алмагдаха, арьбалагдаха байнаб.

Энэ ушарта арбадахи цехтэ хүдэлмэрилдэг Филипп Меркулович Овчинниковай зохёохы ажалые, һүбэлгэн хурса ухаае магтангүй аргагүй. Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша коммунист Ф. М. Овчинников завод дээрэ хүдэлхэ үедөө уралан нарижуулгын 101 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ бшуу. Тэдэнэй экономическа ашаг үрэ арбан жэлэй салин хүлһэнэй гү, али 31 мянган түхэригэй сэнтэй, һая тэрэ үшөө нэгэ уралан нарижуулгын дурадхал оруулба. Тэрэнэйнь экономическа ашаг үрэ 1481 түхэригэй болоо. Электродвигателиин роторто хэрэгтэй нариихан хоолойн шанар дээшэлээ, тэрэниие хэлгэдэ зорюулагдадаг ажалые арба дахин бага болгобо бшуу.

Цехэй парторганизациин секретарь Анатолий Иванович Щепин оорoо ухамай, шадамар бэрхэ хүдэлмэришэн юм. Уралан нарижуулгын хүдэлөөндэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэрэнэй оруулһан уралан нарижуулгын олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн, гүрэнэй ехэ мүнгэ, материалнуудые алмаха, арьбалха арга олгоһон байха. Тэрэ РСФСР-эй габьяата уралан нарижуулагша Дамба Лопхарович Нанзановтай хамта агаар хубааридаг втулкые шэнээр ухаалан нарижууһан байна. Тэрэниие 2,5 миллиметрэй зузаантай хаядаһан болоһон булад хабтагар түмэрөөр бүтээгээ. Энэ зүйлые үйлэдбэрилхэ технологиие хубилгаһанай ашаар ажалай бүтээсые хоёр дахин дээшэлүүлхэ арга боломжо байгуулагдаа һэн. Иигэжэ эдэ хоёр уралан нарижуулагшад коммунистнууд КПСС-эй XXVII съездые зохёохы иимэ һайн амжалтатайгаар угтаһан байна бшуу.

Арбадахи цехэй партийна организаци, коммунистнууд коллективэй дунда хүмүүжүүлгын аша үрэтэй саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулдаг гээшэ. Мүнөө цех дотор ажалай журам хазагайруулха, ниитын гурим эбдэхэ ябадалнууд эрид үсөөрэнхэй гэжэ онсолон тэмдэглэмээр. Хүдэлмэри дээрээ зарим нэгэнэй архи ууха, архиин мангартай ажалдаа гараха ушар эндэ усадхагданхай. Коммунист агитаторнууд даалгагдаһан участогтаа ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг байна. Политическэ, научно-техническэ болон уласхоорондын байдалай асуудалаар хөөрэлдөөн коллектив соо ходо үнгэргэгдэжэ байдаг шуу.

Энэ жэлэй июнь һарын һүүл багаар арбадахи цехтэ партийна суглаан болоо һэн. Хүдэлмэрилдэг газарые эмхи гуримтай байлгаха, энэ талаар шалгалта ходо үнгэргэжэ байха талаар партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Цехэй техбюрогой начальник Д. Л. Нанзановай суглаан дээрэ хэһэн элидхэл удхатайшье, бүгэдэнэй анхарал татамааршье байгаа. Үгэ хэлэһэн коммунистнууд ажабайдалайнгаа, үйлэдбэриин хэрэгэй гансал һайн тала тухай дурдаагүй, харин шиидхэгдээгүй асуудалнууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, нөөсэ зүйлнүүд тухай анхаралаа хандуулһаниинь угаа һайшаамаар һэн.

КПСС-эй ЦК-гай Советскэ Союзай ажалшадта хандаһан Хандалгые, арбан хоёрдохи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые хүндэтэйгөөр угтаһан, шэнэ табан жэлые бата алхамтайгаар эхилһэн «Электромашина» заводой арбадахи цехэй коллектив бүри һайн амжалта түйлахаар нэгэн ниитэ һаналтайгаар, эршэ эрмэлзэлтэйгээр ажаллажа байна. Энэ тэмсэлые эндэхи партийна организаци залан хүтэлбэрилнэ, коммунистнууд социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана, эрхим жэшээ харуулна.

Н. ДЕМИН,
манай штатнабэшэ корр.

МАЛ АЖ...

онсо шухала һа...

Даабарияа үлү...

Зургаа-долоон жэлэй саада тээ Түнхэнэй совхозой дирекци болон партком мал ажалай продуктнуудые элбэг ехээр үйлэдбэрилхын тула республикын зарим ажахынуудай жэшээгээр, тэжээл үйлэдбэрилгые аминдань бээз даанхай һалбари болгохо гэжэ шиидэһэн юм. Тиигэжэ совхоздо хамтын подрядай гуримаар ажалладаг тэжээл бэлэдхэлгын цех бии болгогдожо, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшөөр КПСС-эй гэшүүн Д. Ж. Комиссаров томилогдоһон байна. Тэрэ гэһээр совхозой ниитын адууһа малда элбэг ехээр тэжээл бэлэдхэгдэнэ. Мяха, һү абалга тэжээлһээ эхитэй гээд малшад хэлсэдэг. Совхоз үнгэрһэн табан жэлдэ мяха, һү үйлэдбэрилхэ түсэбүүдээ дүүргэжэ шадаа. һэн. Энэ үнгэрһэн зундаашье тэжээл бэлэдхэдэг цехэй гэшүүд урдахи жэлнүүдһээ дутуугүйгөөр ажаллаа.

Тэдэнэр түсэбэй ёһоор 800 тонно сенаж, 6600 тонно силос дараха даабари абаа һэн. Цехэй механизаторнууд сенаж даралгаар түсэбөө дүүргээд, силос дараха түсэбөө 1400 тонноор үлүүлээ гэхэ гү, али бүхыдэнь 8 мянган тонно силос дараа.

Тэжээл бэлэдхэдэг цехэй бригадада хорёод хүн ажалладаг. Тэдэнэй дүрбэниинь КПСС-эй гэшүүд. Тэдэнэр барандаа эрхим ажалай жэшээ харуулна.

Цехэй хүтэлбэрилэгшэ Д. Ж. Комиссаров олон жэлдэ тус

ДОНБАССАЙ УГАЙ ГО...

ДОНЕЦК. «Орджоникидзеуголь» нэгэдэлэй ажалай түрүүшүүлэй «Стахановец» клубта эсэгэ, хүбүүн Шавлоховтон, аха дүүнэр Царицинууд нэмэжэ оробо.

Нүүрһэнэй уурхайн ниислэл угай горнягуудаар омогорходог юм. Тэдэнэй дундаһаа Герын гэр бүлэ эгээл олон тоотойнь болоно. 50 жэлэй саада тээ Кировоградай Полошная тосхонһоо Иван, Алексей Андрей гурбан аха дүүнэр комсомолой путевкоор Донбасс ерэһэн юм. Тэдэнэр шахта ба-

САРАГДАШАГҮЙ МҮР

Үнгэрһэн үдэшэһөө хойшо һабиран ороһон бороо нэгэ бага замхаба. Тиихэдэнь барагар хара үүлэнүүдээр бүрхөөгдэһэн набтар болошоһон шэнги замбиһаа шиигээр амилжа байһандал ехэ элеэр һанагдаад, эжэлүүдгүй жэхыд гэгдэхэ юм. Энэ бороо һуужал оробо ха гэжэ багсаамжалһаар ябатарнай, Шэбэртэһээ холо бэшэ буусая түхеэрһэн. Бэшүүрэй совхозой түрүү хонишон Бата Шагдарович Чимитцыреновэй газаа машинамнай хүрэжэ ерэбэ.

— Нэгэ бага үрдибэгүй хабди,— гэээд, Бэшүүрэй совхозой профкомой түрүүлэгшэ Бимба Балданович Дымбрылов дуугарна. — Тэрэ хони туужа ябаһан хүниие харана гүт? Субатай. Зүб, зүб!—Хазгаар моритой. Тэрэл гээшэл даа — Бата Шагдарович Чимитцыренов гэшэмнай. Даллаялши.

Газаань ерээд зогсоһон хүнгэн машина обёороошье һаа, хонишон тогтобогүй. Тосхониие тарялаанһаа таһалһан хорёогой захаар зубшуулан туугаар, отараяа зүлгэ ногоон дээрэ гаргажа, хонидоо арбагайдаад, гэр тээшээ шэглүүлэн аажамханаар бүншүүлбэ. Бидэнэрэй хажууда ерээд, дурамбайгаа ара нюрга руугаа түлхихэ зуураа, яаралгүйхэнөөр тамхилба. Хэд, юуд байһаниемнай, юундэ ерэһыемнай профкомой түрүүлэгшэһээ мэдэжэ абахалаараа болголто болон һууд гэээд, шиидхэбэри абаһан шэгтэй моринһоо бууба.

— Нам тухай бэшэжэрхимээр юун байхабөө. Зай, яахаб. Гэртэ ороёл даа,—гэжэ дуугараад, Бата Шагдарович гэр руугаа алхалба. — Сыгэ! Хонидоо адуулхаяа гаража ябаа һэм. Ходо хажуудань гү, али ойгуурнь ябаагүйдэ аргагүй юм. Тойроод тарьян. Шэниисэ, ешмээн гү, али обёос гэшхүүлээд, урдань орошогүй ялада унахаш.

Тон иимэл үгэнүүдые Мухар-Шэбэрэй районой хонишонһоо бүри һая дуулаһанаа, өөрымнишье нютагта иимэрхүүл хөөрэлдөөнүүдэй болодогые ухаандаа оруулхадаа, энэ дутагдал хаа хаанагүй бии ха гэжэ һанабаб. Тиимэһээ Буряад оронойнгоо гол баялигуудай нэгэн болохо мал ажалаа бэлшээри багатайгаар яагаад эрхилхэ ёһотой болоно гээшэб? Урдань гаргаһан алдуунуудаа заһаха замуудые хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон эрдэмтэд улам нэтэрүүгээр магад бэдэрхэ байгаа гээшэ гү?

Гэр соо ороходомнай наһажаал эхэнэр лапшаа таһалжа, сүлөө тухагүй байба. Пеэшэнэй амһарта һууһан залуу хүбүүн һард бодоод, бидэнэртэ стулнуудые табижа үгэбэ. Энэмнай хоёрдохи гарай хонишон Баир Батуев байшаба.

—Нёдондо хурьгашанаар ажаллаа һэн. Һайн хүдэлөө. Харин энэ үбэлжэлгые миниингээ гол туһалагша боложо үнгэргэбэ. Хонишон болохо һууритайл хүн гээшэ. Миниингээ наһанай амаралтада гаратар иигэжэ хүдэлөөд, отараяа тушаажа аба гэгшэб. Мүнөө зундаа Баирнай гэрлэхэнь. Түрэл газар, уһан дээрээ түбхинэхэһөө дэмбэрэлтэй юун байхаб!—гэжэ ахалагша хонишон залуу нүхэр тухайгаа хөөрэнэ. Тэрэнь томоотой номгоноор һуугаад, аха заха нүхэрэйнгөө хэлээшые дэмжэһэн хэбэртэй абяа гаранагүй. Үгэ хүүрээр хямдал хүн хаш. Теэд эндэ шашаха бэшэ, харин хүдэлхэ хэрэгтэй ха юм.

Зураглал

Столой саана тухашарагша эхэнэрнай гэрэй эзэнэй наһанай нүхэр Цырмаа Ринчиновна Цыдыпова байба.

— Намайгаар яахатнайбөө! Наһанайнгаа амаралтада байһан, хойшоо гараһан хүнби. Эдэ хоёртойл хөөрэлдэгты. Баир Бата хоёр лэ хонидоо харана ха юм. Би, юрэдөө, гахай, нохойгоо харахамни, — гэээд гарашахадань, ехэл энеэлдэбэбди.

—Ман мэтэ зоноор урдань ушарһан байгаалтай?—гэхэдэмни:

— Үгы-ы. Балай уулзаагүй байха,—гэээд Бата Шагдарович харюусана.

— Теэд юундэ маанадһаа итэрээ айба гээшэб? — гэээд бүри хүхибэбди.

—Хари, хари. — Гэрэй эзэн одоол томоотойгоор миһэрбэ. —Өөрөө хүдэлхэеэ болёо хадаа тиигээ ааб даа.

Үнэхөөрөөшье, наһанай амаралтада гаранхай хүн хадаа ажаллажа байһан зоноор адли байха ёһогүйб гэжэ һанана хаш. Теэд наһан соогоо дахажа ябаһан нүхэрэйнгөө хүдэлмэриһөө огто хажуу тээ ябана гэжэ хэн этигэхэб даа. Хонишодой ажалда Цырмаа Ринчиновнагай оруулһан горитой хубита биил байха. Һайнаар, амтатайгаар шанагдаад, саг соогоо стол дээрэ табигдаһан сай, шүлэн хүндэ ажал хэжэ ябаһан зондо яаһан ехэ дэмжэлгэ, тэдхэмжэ гээшэб! Тиимэһээ эрэ хүнэй түйлаһан ямаршье амжалтада нүлөөгөө заабол үзүүлһэн зон соо эхэнэрнүүд, хүнэй наһанай нүхэд заабол нэрлэгдэдэг ха юм...

Бата Шагдарович Чимитцыренов залуудаа механизатораар ажалладаг байһан юм. Булад агтые жолоодожо, түрэл Шэбэртынгээ дайдаар яһалал элһэ, тооһо залгиһан, алтан шаргал тарья ургуулха гээшын бодото үнэ сэн мэдэһэн лэ хүн байха.

— Минии механизатораар хүдэлхэеэ болижо байха багта һүүлшын «Сталинецууд» хэрэгһээ гаража байгаа хаш. 1960 ондо һүүлшынхиеэ «Сталинецай» штурвал барижа, тарья хуряалсаад, хойто жэлынь хонишон болоо һэм. Мүнөөнэй шэнэ техникэ балай мэдэхэгүй хуушанай механизатор гээшэб,—гэээд ахалагша хонишоной энеэбхилхэдэнь, нээрээшье урдань механизатор ябаһан буряад үгсаатанай ехэ олоороо мал ажалда хүдэлхэеэ ородог ушарнуудай заһшалта болоһониие гэнтэ ойлгобоб. Магад механизатораар хүдэлхэ бата эрмэлзэлгүй байхадаа, элинсэг хулинсагайнгаа үеһөө үедэ эрхилжэ ябаһан ажалда һүүлэй һүүлдэ бусадагшье гээшэ гү гэһэн бодол эжэлүүдгүй түрэнэ. Юрэдөөл, урдань механизатор ябаһанаа хонишон, үхэршэн, һаалишан болооб гэхэ олон зонтой хаа хаанагүй уулзаһан байнаб.

Чимитцыреновтэн гол түлэб түрэхэ хонидой отарануудые даажа ябадаг байгаа. Тиихэдээ даалгагдаһан түсэбүүдээ, абаһан уялгануудаа заабол дүүргэдэг, оролдосотой һайн, найдамтай хүдэлмэрилэгшэд гэээд тоологдодог байһан юм.

—100 эхэ хонин бүриһөө 85-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа түлжүүлээд, хонин бүхэнһөө дунда зэргээр 3 килограммһаа үлүү нооһо хайшалаад, хурьгадайнгаа шэгнүүрые 18—20 килограммда хүргөөд лэ ябадаг зон байгаабди.

Мүнөө жэлдэ урданайхиһаа бараг гарахамнай. 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга таһалбабди. Нооһо бараг һайн хайшалха һанаан бии. Хурьгаднайшье яһалал тобир тарганаар тушаагдаба. Иимэл даа. —гэээд Бата Шагдарович пеэшэнгээ түшэн зогсоод, гүнзэгы бодолдо абтана.

Магад хорин табан жэл соо хони харууһалжа үнгэрһэн үдэр, час, минута бүхэниинь һанагдаа гү? Магад мүнөө түйлагдаад байһан илалтада дан удаан саг соо ябааб, дан ута зам гаталааб гээдшье һанана гү? Ягөөшье һаа, анхаралтай, номгон харасатай энэ хүндэ голхорхо, хара бууха шалтагаан огто байхагүй. Ёһотой ажалша хүнэй зам гаталжа, ажабайдалынь сэхэ сэбэр, үнэн зүб, олоной хэрэгтэ сүм зорюулагданхай байгаа ха юм. «Тахяагай фермэ» гэээд суурхаһан газарта үбэлэй хагсууда «Власай добо» гэээд нэршэһэн газарта зунай зулгы хаһада эды олон жэл соо нангин лэ хэрэг бүтээжэ ябаа бэшэ гү? Тиигээ. Шагнал, магтаал тухай огто бодонгүй ажаллажал ябаа. Харин үнэн сэхэ ажалай түлөө нютаг нугын зоной хүндэһөө һайхан шагнал энэ дэлхэй дээрэ үгы бэшэ гү?..

Тугаарай ходо хашартай болоһон бороомнай дахинаа һабинажа эхилээд байба. Бата Шагдарович субаяа шагталаад, мориндоо мордобо. Манай «мориной» хүршэгэнэхэлээр малгайгаа лаб дараад, зүүн добын ташалангаар уруудан хушууриһан хонид тээшээ дугшуулба.

Бата Шагдарович Чимитцыренов юрын лэ ажалша хүн. Иимэ зон лэ манай арадай бүхы гол баялиг бии болгоно. Иимэ зоной абари зан, ажалша бүхэриг байһаниинь манай арадай түхэл шэнжые бүрилдүүлнэ. Зүб даа. Тиимэл гээшэ.

Хонишоной байраһаа улам холодонобди. Мүнөө уулзаад тараһан хүмнай энэ газар дээрэ сарагдашагүй мүр үлөөхэ байна. Нэн түрүүн, өөрынь ажал хэрэгүүд. Хоёрдохёор, өөрынь шэнжэ шанар, хүн түхэлынь. Гурбадахяар, үри хүүгэдынь....

Зургаан хүбүүд, басагадынь, арбаад аша, зээнэрынь энэ газар дээрэ ябана. Механизатор, хүмүүжүүлэгшэ, ветеринарна врач, экономист, инженер... Бусадшье мэргэжэлтэй үринэрынь Чимитцыреновтэнэй ажал хэрэгые энэ дэлхэй дээрэ үргэлжэлүүлнэ. Бата Шагдарович өөрөөшье үшөө олон шэнэ үндэрнүүдые дабажа шадахал.

Зүб даа. Шэбэртын түрүү хонишон сарагдашагүй мүр сараагаа энэ дэлхэйн оршом соо өөрынгөө гараар, оюун бэлигээр хүсэл эрмэлзэлээр, ажал хэрэгүүдээр түхөөжэ ябана....

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон Бата Шагдарович Чимитцыренов.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фотозураг.

Жэлэй түсэб бэелүүлээ

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб болон социалис уялгануудые болзорһоо урид дүүргэһэн тухай мэдээсэлнүүд үдэр бүри предприяти болон гол мэргэжэлэй хүдэлмэришэдһөө ороно. Улаан-Үдын химлесхозой коллектив байгша оной августын 25-да, хараалагдаһанһаа холо урид нарһанай дабирхай абаха сезонойнгоо түсэбые дүүргэбэ. Ойн хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэр болотор химлесхозой коллектив түсэбтөө нэмэлтэ болгон 75 тонно дабирхай абаха юм.

Бүхыдөө нэгэдэлэй 200 хүдэлмэришэд жэлэй түсэб болон социалис уялгануудаа болзорһоо урид дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ. Үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөөндэ илагшад гэхэдэ, дабирхай суглуулдаг 110 хүдэлмэришэд, Баргажанай леспромхозһоо П. Аксентьевэй, П. Мюсюркеевэй, Г. Кальсинай, Хурамхаанай леспромхозһоо В. Гостев, В. Осадчих, В. Бриков гэгшэдэй бригаданууд болоно. Владимир Бриковэй экипаж мүнөө табан жэлэй хоёрдохи жэлэй тоосоогоор ажаллажа эхилээ. Уданшьегүй жэл хахадай түсэб дүүргэхэ хаһадаа хүрэхэнь.

Модо бэлэдхэхэ 9 һарын түсэбүүдые олон коллектив уридшалан дүүргээ. Тэрэ тоодо Байгалай леспромхозой «Соболиха» лесопункт түсэбэй ёһоор 69 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ һаа, 73,4 мянгада хүргөө. Хүртэйн леспромхозой В. М. Сидоровэй ударидадаг мастерска участогайхид түсэбэй ёһоор 50.2 мянган кубометр модо бэлэдхэхэ һаа, 45,4 мянганда хүргөө. Энэл леспромхозой Ю. Скиба, Н. Машанов, Л. Елистратов, С. Сосновский гэгшэдэй бригаданууд шалгарна. Модо зөөлгэ дээрэ А. Дульскиин, М. Сововой экипажнууд үрэ бүтээсэтэйгээр ажаллана.

Мэргэжэлэй үдэрые угтуулан социалис мүрысөөнэй эршэ дэлисэ үргэдэнэ.

Р. ВИКТОРОВА,
«Забайкаллес» нэгэдэлэй ажалай болон салин хүлһэнэй таһагай инженер.

Бууураһан солоёо бусаахаар гү?

Үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилдэг ажахын экономиконь нэн түрүүн хонин һүрэгые хүгжөөһэнһөө сэхэ дулдыдаха байна. Тиигэншьегүй аргагүй. Юуб гэхэдэ, манай совхозой гол һалбаринь хадаа хонин ажал болодог. Энээнэй тоо, баримтануудаар батадхабал, үнгэрһэн арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүн абажа харахада, ажахы дотор үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы мал ажалай продукциин хонин ажалһаа оруулагдаһан олзонь арбаад процентдэ хүрэнэ.

Энэ һалбарияа саашадань улам хүгжөөхын тула арбан хоёрдохи табан жэлэй туршада совхозой хонишод, мэргэжэлтэд ехэхэн хүдэлмэри ябуулхаар хараална. Тусхайлан хэлэбэл, Забайкалиин нарин нооһото буряад түхэлэй үүлтэрэй хонид манда харууһалагдадаг гээшэ. Тиимэһээ энэ үүлтэрээ саашадань һайжаруулха талаар тодорхой ажал ябуулхадаа, ашаг үрэ ехээр үгэдэг шэнэ шэглэл бии болгохоор түсэблэнэбди. Энэмнай юун гээшэб гэбэл, зоотехническэ богонихон болзорто нооһо ехээр абадаг болохо, тэрэнэйнгээ шанарыень һайжаруулха, хонидой бэеыень томо болгожо, мяха ехээр абаха, нютагай эрхэ байдалда таарама мал үсхэбэрилхэ хэрэг гэжэ тоолонобди.

Хараалагдаһан энэ ажалаа тодорхойгоор ябуулхадаа бидэ нэн түрүүн үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэрeэ заабариин ёһоор, зоотехническэ эрдэмэй эрилтээр эрхилхэ ёһотойбди. Тиихэдээ эрхим классай хусануудые бии болгохо шухала гэжэ тоологдоно. Иимэ бүлэгтэ оруулагдаһан хусануудхадаа дээрэ хэлэгдэһэн эрилтэдэ тон таарама байха зэргэтэй. Тиихэдээ илангаяа ехэ нооһо үгэжэ шадаха, тэрэнээ түлнүүдтээ дамжуулха аргатай байха эрилтэтэй. Удаань эхэ хонидоо баһал класс классаарнь илгахадаа, һайн, элүүр энхэ түл үгэхэ, нооһо элбэгтэй мал илгажа, амяарлан бүридхэхэ шухала. Саашань бидэ эдэ хонидһоо абаһан хурьгадаа (өөһэдтөөшье үлөөхэ, мүн худалдаандашье ошохо түлнүүдээ) һайн харууһан доро байлгаха, зүбөөр эдеэлүүлхэ ёһотой болонобди. Эндэ хүдэлхэ кадрнууд ехэтэ нүлөө үзүүлхэ байна. Тэрэнэй хажуугаар зоотехническэ бүхы тоо бүридхэлөө һайжаруулха шухалада тоологдоно.

Эдэ бүхы ажалые зоотехмэргэжэлтэд, тоо бүридхэгшэд, техник-үрэжүүлэгшэд, хонишод, тэжээлдэ хабаатай цехэй хүдэлмэрилэгшэд бултадаа эрхилхэ уялгатай. Хэрбээ иигэжэ бултадаа нэгэ хүн мэтээр энэ хараалһан зорилгоёо бэелүүлхэдэмнай, һүүлэй һүүлдэ ажахымнай экономико дээшэлхэ байна бшуу.

«Бууураһан солоёо бусаахаар гү?» гэһэн статья соогоо Баргажанай районой суута хонишон, Социалис Ажалай Герой Д-Н. Б. Сундуев энэ талаар һанамжаяа хэлээ. Тэрэниинь дэмжэһэн хүнүүд республика доторнай яһала олон. Би энэ статьяень халуунаар дэмжэлсээд, арба гаран жэлэй туршада хүдөөдэ мэргэжэлтэнээр хүдэлжэ ябаһан хадаа өөрынгөө дурадхалнуудые, һанамжануудые хэлэхэ байнаб.

Минии һанамжа хадаа элүүр энхэ түлнүүдые олоор абахын, һайн шанартай нооһо хайшалхын тула нэн түрүүн тэжээлэй баазын хажуугаар хонидой үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэй. Энэ шухала хэрэгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар бидэ зоотехник-селекционернууд сэхэ харюусалгатайбди. Манай түсэблэһэн ажал угаа хүндэхэн, хүшэрхэн юм. Теэд бидэ гэдэргээ сухариха ёһогүй байһанаа мэдэрнэбди.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахын мэргэжэлтэд Буряадай хүдөө ажахын институдай хонин ажал эрхилдэг кафедрын хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта үүлтэр һайжаруулха талаар зоотехническэ наукада тон орёо онол арга хэрэглэжэ байнхай. Тодорхойлбол, бидэ Австралиин меринос үүлтэрэй хусын үрөөр өөһэдынгөө эхэ хонидые үрэжүүлжэ, яһала манай һанаанда хүрэмэ түл абадаг болонхойбди. Иимэ аргаар абтаһан хурьгадай нооһониинь шанарайнгаа талаар тон ондоо —уташье, хөөрэһэншье, сэбэр утаһанайнь гараса дээшээшье байха юм.

Хонин ажалда үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэрeэ ашаг үрэтэйгөөр ябуулһанһаа манай хонишод жэл бүхэндэ үрэ дүнгүүдээ дээшэлүүлжэ байнхай. Байгша ондо нёдондонойхидо орходоо 2 процентээр олон хурьган абтаа. Хонин бүхэнһөө хайшалагдаһан нооһониинь (сэбэр утаһанда оруулан тоолоходо) 11 процентээр дээшэлүүлэгдээ, гүрэндэ тушаагдаһан хонин бүхэнэй шэгнүүрынь дунда зэргээр 38 килограммда хүргэгдөө. Хонишодой олохон бригаданууд ажалай шанга тэмсэлдэ оролсоод, хоорондоо мүрысэн, зуун эхэ хонин бүриһөө 100, мүн дээшэшье хурьга түлжүүлжэ шадаа. Эдэ бүгэдэ энэ һалбариие саашадань ашаг олзотой болгохо хэрэгтэ нүлөөлөө. Нёдондо ажахымнай хонин ажалһаа бүхыдөө 290 мянган түхэригэй сэбэр олзо абаһан байна.

Совхоз дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Гүрэнэй шангай лауреат Г. Л. Рабдаев ходоодо түрүүлжэ гарана. Тэрэ 1986 ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга абажа түлжүүлээ, хонин бүхэнһөө 4 килограмм нооһо хайшалжа тушаагаа. Ахалагша хонишод Б. Г. Гомбожапов, Д. Г. Донеев, В. Р. Ванчиков болон бусад жэл бүхэндэ амжалтатай хүдэлдэг нүхэд юм. Залуу хонидые, эмэ зуһагуудые, хусануудые харууһалдаг хонишод Д. Э. Эрдынеев, Д. Л. Гадянов, Л. Г. Раднаева, Л. Г. Тыхеева гэгшэд ажал хэрэгээрээ манда ехэхэн туһаламжа үзүүлдэг байха юм.

Минии энэ статья соогоо хэлэхэ хоёрдохи асуудал гэбэл, тэжээл болоно. Энээн тушаа республикын олохон хонишод өөһэдынгөө һанамжануудые

АДЛИ ТЭГШЭЭР ЭРХИЛХЭ

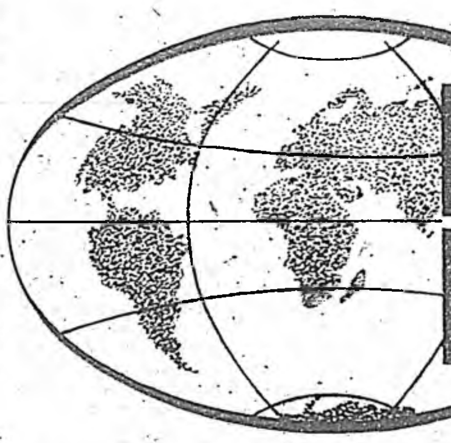

·ТАСС·АПН· ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ ·ПРЕСС-БЮРО·

...ИАЛИЗМЫН ГАДААДЫН ...ЛИТИЧЕСКЭ СТРАТЕГИ

...ДОГОВОРТО хабаададаг ... Политическэ зүбшэлэлгын ... Будапештдэ болоһон зүблөө... соо дайн болон эб найрамдалай асуудалаар социализмын за... бодолтой байһаниинь ... һэн. Коммюнике дотор тэм... ёһоор, энэ хараа бодол ... амгалан тайбан байдал ..., дайн байлдаануудгүй ам... хангаха гэһэн зорилготой

... орёо түгшүүрилтэй оршон ... үндэһэн эли юм ааб даа. ... США болон НАТО-гай ... дүтын союзнигууд ядерна ... тохёолдуулжа, илан... түгшүүрилтэй болгоо. Социа... руу шэглүүлэгдэжэ, Баруун ... гүрэнүүдэй газар дайда ...-ядерна хэрэгсэлнүүдые та... США-гай президентын со... дэбуулинай дайдада байрлуу... хэрэгсэлнүүдые буудажа унагааха ... хэрэгсэлнүүдые байгуулга (стра... оборонно үүсхэл — СОИ гэдэг), ... зүгһөө нэгэ талаһаа ядер... зэбсэгүүдые болюулаад, мүнөө али ... тэһэлэлгэнүүдые зогсоохо ... бинарна химическэ зэб... тухай США-гай конгрес... —эдэ бүгэдэ энээн ту... гэршэлнэ. Стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха за... тухай 1972 оной совет... зуурын хэлсээ (ОСВ-1), ... добтолхы буу зэбсэгүүдые ... тухай 1979 оной договорые ... арсажа байһан тухайдаа ... мэдүүлээ һэн.

... ябуулганууд 70-дахи онуудта ... договорой-хуулиин үндэһэ һуу... һуурэхэ талаар шэглүүлэгдэ... Энэнь дэлхэй дээрэхи шахар... байдалые улам түгшүүрилтэй ... найрамдал хангаха ябадалые ... гэһэн һүйдхэлтэ шэнжэтэй ... ойлгохо ёһотойбди.

... ЦК-гай Генеральна секретарь ... КПСС-эй ЦК-гай июниин ... элидхэл хэхэдээ, бултанай ... харюусаһан түүхэтэ эб най... үүсхэлнүүдые арадуудта дурад... байһан дээрэһээ империа... бүлэгөөрхид дай жүрөөдэ... улам дэбэргэдэг, тии... хүгжэлтэдэ һаад тойбо ушаруулха... экономическа ба полити... түрэез аршалан хамгаалха... байна гэжэ тэмдэглээ һэн. ... манай асари ехэ түсэбүү... һаад тойбо ушаруулхые, ... оронуудай хүгжэлтэдэ бэрхэ... болюулхые, КПСС-эй XXVII съезд... шэглэлһээ бидэниие хадууруул... зэбсэг бүтээн гаргалгаяа улам ... оролдодог байна.

... заабол болохо ёһотой бэ... байлдаае зайсуулан саража, түй... усалһаа хүн түрэлтэниие ар... арга боломжо бии гэжэ ... эб найрамдалай түлөө ... үзэлтэй бүхы хүсэнүүдые ... тоолоно. Газар дэлхэй дээрэ... буу зэбсэгүүдые усадхахын, ... замбуулинай дайдада гаргуул... Варшавска Договорто хабаа... гүрэнүүд тэмсэнэ.

... дайдада буу зэбсэгүүдые ... гаргалгые зайсуулан сараха, тэрэ... тайбан байдалда хэрэглэхэ ... Генеральна секретарь Пе... Куэльярэй уряае эдэбхитэйгээр ..., Советскэ Союз өөһэдынгөө ... «Одото амгалан байдалай» прог... дэмжэн хойлоо. «Одото дайнда» бэл... туршалгануудые үргэлжэ... газар дээрэ, уһан соо ядер... зэбсэгүүдые хорихо тухай догово... яашье таарахагүй байна гэ... программа соо батаар ойлгуулаг... зуун жэлэй һүүл болотор зам... дайдые амгалан тайбанаар хэ... хамтын бодото ябуулга... бэелүүлгын шатата проект мүн пэ... Иимэ ябуулгануудай түрүү... (эмхидхэлэй)—табан жэл соо, ... шатань (материальна бэлэдхэл),

—1995 он болотор, гурбадахи шатань (бэелүүлгэ) 2000 он болотор бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан.

Варшавска Договорой эмхиин бусад гүрэнүүдтэй хамта Будапештдэ баталагдан абтаһан совет программа бүхы оронуудай хүсэнүүдые нэгэдүүлхэ, ООН-ие хабаадуулха, Бүхэдэлхэйн замбуулинай түсхэй эмхиие байгуулхые хараална. Энэ эмхи замбуулинай дайдые амгалан тайбанаар ашаглаха талаар бүхы хүсэ шадалаа эблэн сүүлхэ юм. Эдэ бүгэдын ашаар газар шадарай замбуулинай дайда дэлхэйн бүхы арадуудай аша туһада хэрэглэгдэжэ, гурбан мянгадахи жэлэй эхин болотор бүмбэрсэг дэлхэйн хүгжэлтэ планетэнүүд хоорондо дэлгэрүүлхэ талаархи бодото үндэһэн һуури байгуулха ёһотой.

Буу зэбсэгүүдые хуряалга хадаа дэлхэйн шэнэ дайе зайсуулан сараха гол арга мүн. Энээнии бэелүүлхын түлөө, буу зэбсэгүүдые хуряахын түлөө манай шэглэл дэлхэйн арад түмэнэй зүгһөө дэмжэгдэнэ. 2000 оной дүүрэтэр ядерна, химическэ буу зэбсэгүүдые, бусад зэбсэг хэрэгсэлнүүдые туршалгые болюулха, үгы хэхэ гэшэ энэ талаар шэглүүлэгдэһэн гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев байгша оной январиин 15-да хэлэһэн Мэдүүлгэ соогоо дайн байлдааной эдэ бүхы хэрэгсэлнүүдые хамтаараа усадхаха шатата программа найруулан тодорхойлоо һэн. Энэ программа КПСС-эй XXVII съезд дээрэ һайшаагдаа байгаа. Энэ зуун жэлэй дүүрэтэр химическэ буу зэбсэгүүдые хаа хаанагүй бүрин хүсэдөөр усадхаха тухай шэглүүлэгдэһэн конвенциие зохёон абаха тухай буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар Женевэдэхи конференци дээрэ СССР-эй шэнэ дурадхалаар тэрэ нэмэгдэжэ байха юм.

Ядерна буу зэбсэгүүдые хуряалга Варшавска Договорой эмхиин оронуудта хүсэжэ таарамжатай, ешэтэй тухатай байдал байгуулха болоно гэжэ НАТО-гай оронуудай милитаристнуудай ямаршье үндэһэ баримтагүй баталамжануудые бурууушааха, юрын буу зэбсэгүүдэй зарим түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүд гол түлэб Европын ... Варшавска Договорой гүрэнүүд шэнэ шухала дурадхалтайгаар Европын бусад гүрэнүүдтэ, США-да, Канадада хандаһан байгаа.

Европын гүрэнүүдэй ... сэрэгүүдые, тактическа добтолхы авиацие, мүн Европодо байрлуулагдадаг США-гай ба Канадын зохихо хүсэнүүдые, хэрэгсэлнүүдые бүхы Европын географическа зонодо — Атлантикаһаа Ураал хүрэтэр эрид хороохо тухай эндэ хэлэгдэнэ. 90-дэхи онууд болотор эдэ бүхы хороолтонууд бэелүүлэгдэхэ аргатай. Сэрэгэй хүсэнүүдэй тэнсүүриин гол ёһые сахилгатайгаар саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ ёһотой.

Эгээл тиимэһээ дайн ба эб найрамдалай асуудал тушаа дэлхэй дээрэхи империализмын болон социализмын хүсэнүүдэй хоорондохи үндэһэн илгаанууд, зүрилдөөнүүд улам элеэр гаража ерэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ бүрин хүсэдөөр хуряахын түлөө тэмсэлдэ социалис оронууд бүтэмжэтэй һайн үүсхэлнүүдые гаргана. Тэдэнэр али бүхы түхэлэй буу зэбсэгүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряахые дурадхана. Империализмын хархис хүсэнүүдэй «ехэ» гү, али «бага» ядерна дайн байлдаанууд тухай номножо, айлган һүрдөөжэ гэхэ гү, али «ядерна буу зэбсэгүүдые хэрэглэнгүй, үргэн ехэ дайн дажарые» үүдхэхэ шэнэ түсэбүүдые табижа байхадань, социалис оронууд өөһэдынгөө эб найрамдалта үүсхэлнүүдые улам эдэбхитэйгээр бэелүүлжэ байнхай.

Социализм уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ, бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ.

Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал хангаха, тэрэнэй түлөө тэмсэхэ, «одото дайе» зайсуулан саража, «одото амгалан байдал» байгуулха гээшэ социализмын гадаадын политическэ стратеги мүн.

Анатолий БАХОВ,
юридическэ эрдэмэй доктор,
профессор.
(АПН).

АЛЖИРАЙ НИИСЛЭЛ

МАНАЙ ЭЭРЫН урда тээхи 12-дохи зуун жэлдэ Алжир хотын мүндэлһэн түүхэ далайтай холбоотой юм. Эндэхи урин дулаан уларил, далайн тааруу зохид гавань ерүүл хүнүүдэй дурые татадаг байһан. Финикиецүүд, урданай грегүүд болон римэйнхид, арабууд, испанецууд, вандалнууд түүрэгүүд эндэ ерэжэ, байрладаг һэн.

Түүхын элдэб үе сагуудай ба соёл болбосоролой мүр сараа хотын мүнөөдэрэй архитектурада элеэр үзэгдэдэг. Колониальна үе сагта бодхоогдоһон, Парижай үйлсэнүүдтэхи байшангуудые һажааһан гэрнүүдтэй зэргэлээд испан-мавритан янза түхэлтэй барилганууд оршодог. Шэл, бетоноор баригдаһан мүнөөнэй үндэр байшангуудай хажуугаар аятай тааруугаар түхеэрэгдэһэн дачанууд харагдадаг.

Касбын район портын дэргэдэ оршодог, ниислэлэй түүхэтэ түб мүн. Эндэхи гэрнүүд хоорондоо тон дүтөөр баригданхай дээрэһээнь, зарим барилгануудай орой дээрэһээ үйлсын нүгөө таладахи хүршэтэйгөө гараа барилсажа, мэндэшэлжэ болохо юм. Алишалагшад эндэ районие һонирхон харадаг. Москвагай ВГИК-ые дүүргэһэн алжир кинематографист Ж.-П. Ледо тус район тухай баримтата фильм буулгаһан. Кварталай түүхэ тухай, национальна сүлөөрэлгын түлөө тэмсэлдэ эндэхи хүн зонэй хабаадаһан тухай, мүнөөдэрэй хэрэгтүүд, шиндхэгдээгүй асуудалнууд тухай тэрэ фильм соогоо домоглон хөөрэнэ.

Касба хадаа АНДР-эй политическэ, захиргаанай болон соёлой түб, хоёр миллион хүн зонтой Алжир хотын эгээл бага районнинь мүн. Бэсэ даанхай залуу гүрэнэй ниислэл хадаа эдэ уялгануудые 25 шахуу жэл соо бэелүүлжэ байдаг. Ороной социально-экономическа хүгжэлтын хараа шугам эндэ зохёогдодог. Шухала декредүүд болон хуулинууд баталан абтажа, ехэ хубилалтанууд болоһон байна.

Үглөөнһөө эхилжэ, хотын 3765 үйлсэ, талмайнуудаар автомобильнууд гүйлгэлдэжэ эхилдэг. Тусхай газарта машинаяа табихые хүн бүхэн яарадаг. Тиимэ газарнууд тон үсөөн. Хориулта́й газарта автомобиль табиһан хүн хэсүү байдалда ородог, юуб гэбэл, һэримжэтэй инспекторнууд машинын мөөрэдэ томо суурга үлгэжэрхёод, яла түлүүлжэ һаладаг.

Хотын эгээл хүлгөөтэй Бен Мхиди ба Дидуша Мурада гэжэ хоёр гол үйлсөөр хүн зон гансата дүүрэшэдэг. Арадай восстаниин ударидагшадай дурасхаалда нэрээрнь эдэ үйлсэнүүд нэрлэгдэнхэй. Эдэмнай ниислэлэй худалдаа наймаанай түбүүд гээшэ. Алжирта үйлэдбэрилэгдэдэг эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүд магазинуудтань табигданхай. Урдань элдэб бүдүүд, гутал, хубсаһа, хунар наймаанда байдаг һаа, мүнөө ходильнигууд, телевизорнүүд, элдэб янзын техникэ, мебель, химиин зүйлнүүд байдаг болонхой.

Экономическа болон социальна хүгжэлтын өөһэдын баазатай болоһон Алжир дэбжэлтынгээ удаадахи шатада орожо байнхай. Ажахыгаа бүри һайнаар хүтэлбэрилэн эрхилхэ, гурим, журам бэхижүүлхэ гээшэ экономическа ажабайдалайнь уряа болоно.

Ороной бэеэ даанхай байдалтай болоходо, провинциһаа хүн зон аймшагтай олоороо Алжир ерэжэ, түбхинэдэг болоо юм. Эндэхи гэр бүлэ бүхэн ехэнхидээ 7—8 үхибүүтэй. Тиимэһээ гэр байрын, уһанай, транспортын, соёлой эмхи зургаануудаар хангалгын асуудал шангаар табигдадаг.

Хотодо шэнэ барилга хэхээр газар үгы. Иимэ эрхэ байдалда хото бариха асуудалнуудта онсо хандалга хэрэгтэй. Мэр Шериф Рахман түрүүтэй городой засагаархид эдэ асуудалнуудые бүхы талаһаань анхаралтайгаар хаража үзөөд, гол түлэб олон дабхар гэрнүүдые бариха, зарим кварталнуудые болгоомжотойгоор шэнэдхэхэ шиидхэбэри абанхай. «Сервантесай агын» оршодог Хамма райондо зарим кварталнууд шэнэлэгдэжэ эхилээ. 18 гектар участок дээрэһээ үйлэдбэриин ба захиргаанай байшангууд, городой захада гаргагдажа, 1350 гэр бүлэ ондоо тээшээ нүүлгэгдээ юм. Хаммын райондо уласхоорондын классай отель, съезднүүдэй ордон, Арадай национальна ассамблейн (парламентын) шэнэ байшан бодхоогдохо.

1987 он болотор, уһаар хангалгын асуудал шиидхэгдэхээр түсэблэгдэнэ. Кеддарай нуур сөөрэмэй баригдахада, тэндэһээ сэбэр уһан хотодо үгтэдэг болохо.

Автобусой шэнэ маршрутууд бии болгогдоно, тээг харгынууд баригдана. Трамвайн лини, метро бариха асуудал харагдажа байнхай.

Эдэ бүхы асуудалнуудые шиидхэхэдээ, бусад ниислэлнүүдэй, тэрэ тоодо Москвагай дүй дүршэлые городой засагаархид халан абадаг. 20 жэлэй саана, 1966 ондо Москва Алжир хоёрой, мүн тэдэнэрэй захиргаанай зургаануудай хоорондо сэхэ холбоон тогтоогдоһон юм. Москвагай болон Алжирай үдэрнүүд үнгэргэгдэдэг. Эдэ хэмжээ ябуулганууд совет-алжир үргэн харилсаа холбооной хубинь болодог.

Далайн эрье дээрэхи эртэ урданай Алжир хото шэнэдхэн һайжаруулагдана, болбосон түхэлтэй болгогдожо, XXI зуун жэл тээшэ үе сагтаяа адли дабшана.

Юрий ЗИНИН,
АПН-эй корр.
Алжир—Москва.

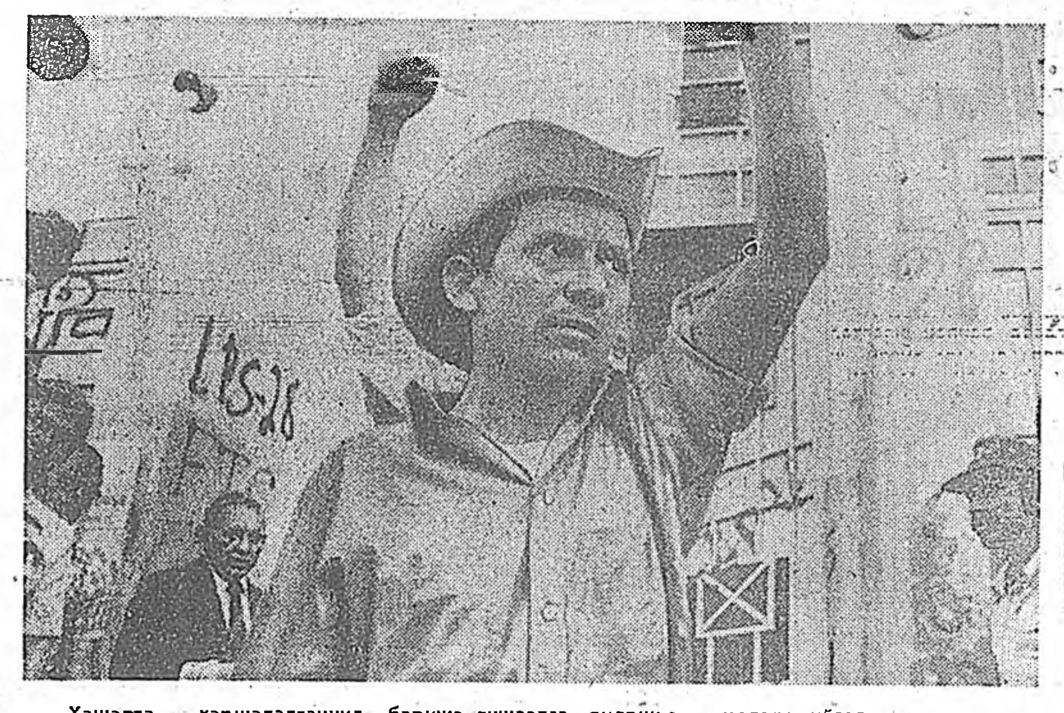

Хашалта харшалалтанууд, барижа тушаалга, ямаршье мүрдэлгэгүйгөөр удаан саг соо шорон түрмэнүүдтэ хаалга, хайра гамгүйгөөр хэһээлгэ, эрэлхэг зоригтойшуулые алалга — эдэ бүгэдэ Сальвадорой үдэр бүриин бодото байдал болонхой. 1980 онһоо хойшо хархис хүсэнүүдэй гарһаа ороной 50 мянга шахуу хүн алуулаа.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сальвадорой арад тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр.
ТАСС-ай фотохронико.

КОНФЕРЕНЦИ ДҮҮРЭБЭ

СТОКГОЛЬМ. Европодо этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха хэмжээнүүдээр үнгэргэгдэжэ байһан конференциин нэгэдэхи шата Шведиин ниислэл хотодо дүүрэбэ. Энэ түбиин тус районие бата эб найрамдалай, харилсаа холбооной газар болгохо талаар шэглүүлэгдэһэн түгэсхэлэй документ баталагдан абтаа. Европын бүхы гүрэнүүдэй болон арадуудай ажабайдалай аша туһада харюусаһан этигэл найдалые, аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ замда тон шэнэ шата байгуулагдаба.

Үгэеэ ойлголсолгын документ соохи ушар баримтанууд энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ. Хүсэ хэрэглэлгэһээ арсаха талаар шэглүүлэгдэһэн гүрэнүүдэй уялганууд уласхоорондын харилсаануудта хүсэ хэрэглэхэгүй тухай үгэеэ ойлголсохо зорилготой байна. Уласхоорондын уялгые уласхоорондын ажабайдалай хэлбэришэгүй хуули ёһон болгохо талаар үшөө нэгэ шухала алхам хэгдэбэ.

ЯДЕРНА ЗЭБСЭГГҮЙ ЗОНО БАЙГУУЛХЫН ТҮЛӨӨ

Дайн дажарые буруушаадаг совет болон япон олониитын түлөөлэгшэдэй табадахи уулзалгада ехэ делегациие толгойлжо, Япон-совет хани барисаанай бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ, Японой парламентын депутат байһан Иокояма Тосиаки Советскэ Союз ерэһэн юм.

Япон делегациин тогтоһон Хабаровск хотодо Иокояма Тосиаки АПН-эй корреспондент Евгений Бугаенкэтэй уулзахадаа иигэжэ хөөрэһэн байгаа: «Совет арадай ажабайдалда болоһон үйлэ хэрэгүүдэй хойноһоо анхаралтайгаар адагладаг хүм. Советскэ Союзай дотоодын ажабайдалай, мүн бусад оронуудтай харилсаа холбооной шухалын шухала асуудалнуудые шиидхэхын түлөө КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Михаил Горбачевой эрид шиидэнгеэр оролдожо эхилхэдэ, намда ехэтэ һайшаагдаа һэн. Орон доторхи байдал тухайгаа, нюуса далдагүй, сэхэ руунь хэлэдэг байһаниинь намда зохидшоогдодог. Минии һанахада, энэнь хадаа совет хүнүүдэй, тэдэнэрэй хүтэлбэрилэгшэдэй өөһэдынгөө хүсэндэ найдадаг, шэлэһэн замайнгаа зүб байһанда этигэдэг тухайнь гэршэлнэ гээшэ ха.

Владивостогто үгэ хэлэхэдээ, совет-япон хамтын предприятинуудые байгуулжа болохо гээд Михаил Горбачев хэлээ һэн. Энэ дурадхалынь Японд ехэ һонирхол үүсхэһэн байна. Хүршэ оронтойгоо экономическа харилсаа холбоогоо улам һайжаруулхые манай арад зон хүсэдэг. Харин хамтын предприятинууд океанай нөөсэ баялигуудые хурдан түргэнөөр ашаглан хэрэглэхэ арга олгохол. Японд худалдажа боломоор олон янза сортын эд бараан Советскэ Союзда бии. Бидэ, японойхидто, совет худалдан абагшадта дурадхаха юумэн баһал байха.

Совет Алас-Дурна хизаарые аяншалгын, тэрэ тоодо уласхоорондын аяншалгын түб болгохо хэрэгтэй гээд Михаил Горбачев хэлээ һэн. Эндэл барилгашад хэрэгтэй болохо даа. Хамтаараа мүнөөнэй түхэлэй гостиницануудые бодхоожо, спортивна залнууд болон стадионуудые, соёлой ордонгуудые барижа болохо.

Совет Алас-Дурна хизаарта, Хабаровск хотодошье хүгжэмтэ, спортивна, залуушуулай фестивальнуудые үнгэргэжэ болохо бшуу. Түрүүшын үедэ имагтал совет болон япон хабаадагшад иимэ фестивальнуудта хабаадаха бэзэ. Харин һүүлдэнь Хитадай, КНДР-эй, Австралиин, США-гай болон эндэхи бусад оронуудай ажаһуугшад хабаададаг болоно бэзэ. Соёл болбосоролоо халан абалсалгада иимэ фестивальнууд нэмэри хэхэ, хүнүүдэй мэдэлсэжэ, нэгэ нэгэеэ ойлгодог болоходонь туһалха байгаа. Буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ сүм усадхаха тухай Михаил Горбачевой оруулһан дурадхал мэтэ дэлхэйн ехэ ехэ асуудалнуудые шиидхэхэ тухай түргөөр хэлсэхэдэ тэдэ туһалха бшуу. 2000 он болотор Газар дэлхэй дээрэ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүд усадхагдаһай гэжэ һанагшаб.

Амгалан тайбан байдал сахин хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ Номгон далайн оршондохи бүхы оронуудые хабаадуулха, буу зэбсэгүүдые замбуулинда нэбтэрүүлгые буруушаан тэмсэхэ тухай Михаил Горбачевой дурадхалнуудые бэелүүлгэдэ бидэ бүхы хэмжээгээр туһа нэмэри хэхэбди. Ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулха дурадхалые бидэ дэмжэнэбди».

Евгений БУГАЕНКО,
АПН-эй тусхай корр.
Хабаровск.

БУҺАЛГААНУУД ҮРГЭДЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. «Нью-Йорк таймс» газетын мэдээсэлэй ёһоор, энэ жэлдэ США-да 50 ехэ буһалгаан болоҗо, тэдэнэй туд бүхэндэ мянга гаран хүдэлмэришэд, алба хаагшад хабаадаһан байна. Юһэн штадай булад хайлуулгын предприятинуудай 22 мянган хүдэлмэришэдэй буһалгаан тэрэ тоодо ороно. Филадельфи хотын ажахын 133 мянган алба хаагшад 20 үдэрэй турша соо буһалгаалаа һэн.

...ЖЭЭТЭ ГЭМТЭ ЯБУУЛГА БЭЛДЭНЭ

... тэмдэггүй ... хүнгэхэн са... Африкын саванна ... шэмээгүйхэнөөр, ... газарта няал... ниидэнэ. Энэ нии... ... ба пасса... ... эсэбэритэй... юуб гэхэдэ, ЮАР-... ... аэродром дээ... ... час үнгэ... ..., Мозамбигай ... Маника гэжэ ню... ... ерэбэ ха юм. ... шууяанһаа ... , үльгэрэй ... дээрэ түбхи... багахан аэродром ... Африкын ... агнахаяа һанаг... бэлэй. ... пассажир... хэрэгтэй бай... далдалан нюуха ... үмдэһэн ... хүбүүд шуран ... газарта һүрөөд ... аад, хүн... болгоом... ... дээрэ яб... хүдэл... , хүнгэн бо... баруун-ураг... ниидэшэбэ. Самолёдһоо бууһан хүбүүд бургааһа руу түргэн орожо, харагдахаяа болишобо. ЮАР-ай тусхай албанай зохёоһон Бейра-Хараре гэжэ түмэр харгы шадар хэгдэхэ һүйдхэлтэ хэрэгэй операциин түрүүшын шата дүүрэбэ гээшэ.

Зимбабве, Замбида гэжэ эльгээгдэһэн ашаанай ЮАР-ай далайн портнууд ба Преториин газар дайда дээгүүр гаралгые шэрүүнээр хориглоһоо энэ ябуулгада бэлэдхэл эхилһэн юм. Үндэһэ яһанай илгаа гаргагшадай режим «фронт шадарай» гүрэнүүдэй урдаһаа хэгдэһэн сэрэгэй ябуулгануудаа экономическа хашалтаар бэхилхэ гэбэ ха юм. Энэ хадаа Африкын бэеэ даанхай гүрэнүүдые үбдэг дээрэнь һүгэдүүлхэ, тэдэниие ЮАР-та ба Намибида эршэдэжэ байһан национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ туһалхаяа арсахыень баалаха гэһэн Преториин һанаашалга бшуу.

Абаһан хэмжээнэйнгээ аша үрэтэй байхын тула үндэһэ яһанай илгаа гаргагшад Бейра гэжэ Мозамбигай порт руу ошоһон Зимбабве, Замбиин түмэр харгы хааха гэһэн хүсэлтэй. Эгээл тэрэ зорилгоор Мозамбигай тэг дунда оршодог Маника провинцида августын хахадаар олон тоото тэһэрдэг зүйл, сэрэгэй буу зэбсэг, һүйдхэлшэд буулгаа һэн. Мозамбигай арадай аюулгүйе сахиха албанай мэдээсэлэй ёһоор, гансал һүүлэй долоон хоногой туршада Урда Африкын табан самолёт НРМ-гэй газар дайда руу ороһон, Маника провинцида бууһан байна.

Уданшьегүй, нэгэ хэды сагай үнгэрөөд байхада, Лисабондохи гү, али Нью-Йоркдохи, Дурбандахи «Мозамбигай национальна тэмсэл» гэһэн хилын саанахи түлөөлэлгэ Бейра-Хараре шадархи түмэр харгыда һүйдхэлтэ хэрэг ябуулагдаа гэһэн мэдээсэл хэблэлдэ гаргаха байха. Энэ һүйдхэлтэ ябуулгада «хабаатай бэшэбди» гэжэ Преториин хуулита засагаархид «шиидэнгеэр мэлзэхэ» бэзэ. Гэхэтэй хамта тэдэ «Нкоматиин хэлсээ» тон наринаар сахидаг байһанаа амаргүйгөөр элирхэйлхэ.

Гадна Замби Танзани хоёрые холбоһон Танзам-Тазара гэжэ түмэр харгын хүдэлмэриие ЮАР муудхааха гэжэ оролдоходоо болохо. Эдэ ябуулганууд хүршэ оронуудые дураараа захирхада һайн байха гэжэ Претори тоолоно.

Оршон байдал шэнжэлжэ үзэхэдэ, энэ шадархи нютагуудта, тохёолдоһон ушар аппартёндэй захиргаанай хараа доро гансал «фронт шадархи» гүрэн түрэнүүд байнагүй гэжэ элирнэ. Эндэ һая Замбида хэгдэһэн добтолго, Урда Африкын сэрэгүүдэй Анголодо дугташан оролго, тиихэдэ Харареда болоһон уулзалгада һаалта хэхын тула элдэб бандит бүлэглэлнүүдые саг үргэлжэ дэмжэлгэ, экономикын талаар һаад ушаруулга хадаа бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүдэй хуралдаанда Преториин һаалта хэхээр бэлэн байһые харуулба.

Николай ЖЕРЕБЦОВ,
(АПН).

Фашизм бодото бэеэрээ

ВЕЛИКОБРИТАНИИН Компартиин Бирмингемдэхи нютагай отделениин гэртэ «национальна фронт» гэжэ шэнэ түхэлэй фашис эмхиин мунинханууд добтолбо. Британиин хэблэлэй мэдээсэлэй ёһоор, лейборис партиин отделенинүүд, ядерна буу зэбсэг усадхахын түлөө хүдэлөөн болон бусад Великобританиин демократическа ниитын эмхинүүд «национальна фронтын» добтолгодо хэдэн дахин дайрагдаһан юм.

«Национальна фронт» Британида түрүүшын жэл үйлэдэнэгүй. Экономикын муудаад байһан үедэ, 1967 ондо, энэ шэнэ түхэлэй фашис эмхи эмхидхэгдээ һэн. «Фронтын» удамаршадай мэдээсэһээр, тэрэ политическэ гадагуур аашаа гаргадаг эмхи болгогдохо зорилготой байгаа. «Национальна фронт» түрүүшын үедэ парламентын демократи ехээр сахидаг хэбэр үзүүлдэг һэн. Гэбэшье «үнгэтэ» эммигрантнуудые баалалтаар орон сооһоо гаргаха гэһэн ябуулга хэхэеэ түбэгшөөгөөгүй «Раса» ба «наци» гэһэн ойлгомжонууд тэрэнэй суртал номнолдо бүхөөр тааралдаа һэн. Национализм гэһэн ойлгомжодо «фронт» Англиин шуһа, яһанай онсо илгаа, жама ёһо харадаг һэн. Теэд тэрэнь ондоо «доогуур яһатантай» яашье таарахагүй, тус харша үзэл бэлэй.

70-аад онуудай һүүл багта «национальна фронт» фашизмда бэеэ үгэнги байһанаа сэхэ хэлэдэг хүнүүдэй гарта ороһон байгаа. «Сагаан арһатайшуулые хамгаалха нэгэдэл», «Британиин национальна парти» ба «национал-социалис хүдэлөөн» гэжэ хархис баруунай хүсэнүүдэй ябуулгада энээнһээ урагша хабаадажа байһан Джон Тиндолл эмхиие толгойлбо. 1964 оной май соо тэрэ «Британиин түлөө агуу ехэ хүдэлөөн» гэһэн эмхиин эхи табяа һэн.

Тиндоллой «фронтын» толгойдо гараһан сагһаа хойшо «Нэшнл франт ньюс», уданшьегүй «Бульдог» гэхэ мэтэ журналнууд гаража эхилбэ. «Нэшнл франт пресс» гэжэ хэблэл хүдэлдэг болоо. «Фронтын» штаб-байшанда үндэһэ яһанай үзэл номноһон хэдэн зуугаад номуудтай стеллажнуудай байхые нэгэтэ харабаб.

«Национальна фронт» дотоо талаһаа ямараар харагдана хаб? Англичануудта энээн тушаа, мүн шэнэ түхэлэй фашистнуудай аюул тухай тэдэндэ тон тодоор хөөрэжэ үгэхын тула Марк Бонхэм «фронтын» гэшүүн» болоҗо ороһон юм.

—Тон түрүүлэн Лондондохи «фронтын» штаб-байшанда хандаа һэм,—гэжэ Бонхэм хөөрэнэ. —Тиихэдэмни тэндэ энэ эмхиин Шеффилдын отделениин шеф Лен Олдфилдын адрес үгөө. Тэрэ отделенидэ хэгдэхэеэ байһан суглаанууд тушаа телефоноор дуулгаа һэн. Мүн «Нацистнуудай урдаһаа тэмсэдэг нэгэдэлэй» митингые тараан намналгада хабаадахыемни дурадхаа. Тэрээнһээ арай гэжэ арсажа һалааб. Талаан болоходо, тэндэ хэншье усалда ороогүй. Фашистнуудай урдаһаа тэмсэгшэд саг соонь һайн хэмжээ абаһан байгаа.

Понедельник бүхэндэ «эдэбхитэдэй» суглаан болодог заншалтай һэн. Пивэ худалдадаг газарта эмхиин материалнуудые даажа ядатараа абаад, хэдэн тээшэнь зөөдэг, листовконуудые тараадаг, фашис уряануудые хаһада няладаг байгаабди. Имагтал тэндэ, тиимэрхүү уулзалгануудта, «национальна фронтын» эдэбхитэдтэй танилсааб. Тэдэнэй нэгэн—Дэвид Силвестр: «Мотоциклаар нэгэ «затагар харые» унаса дайрааб, хэбтэнэ һэн даа шоссе дээрэ» гэхэ мэтэшэлэн хөөрэхэ.

Парламентын гэшүүн Мартин Фланнериин гэрэй ханада элдэбээр бэшэһэнээ эдэбхитэдэй нэгэн иимэ уулзалга дээрэ һайрхаа бэлэй. Тэрэ эреэлһэн үгэнүүд соонь «Негртэ дуратай» гэһэн мэдүүлэлшье байһан хаш. Фланнериие усадхаха гэһэн һанаашалга хэгдэһэн юм. Автомобилиинь тормоз эбдэхэ дурадхал нэгэн оруулба. Би тэрэниие буруушаагаа һэм, теэд тэндэ суглараһан бүхы хүнүүд тон һайн «операци» гэжэ тоолоо. Талаан болоходо зогсолго дээрэ тэрэнэй машина байгаагүй.

«Национальна фронтын» нютагай отделениин «тон нюуса» гэгдэдэг суглаан дээрэ «һайн һайханиие» хүсэһэн киногой клуб нээхээр түсэблэгдөө һэн. Тиихэдээ фильмүүдэй лентэнүүдэй дунда «үзэлэй муухай затагар харанууд» гэһэн гү, али үгышье һаа, иимэрхүү удхатай үгэнүүдые хэдэн кадр болгожо, оруулжархихаар хараалагдаа. Секундын турша соо тэрэ үнгэрхэдөө, юушье һэжэглээгүй байһан харагшын уураг тархи соо бүхөөр хадуугдан үлэшэхэ ха юм.

«Национальна фронтын» ээлжээтэ суглаан тухай фашистнуудай урдаһаа тэмсэгшэдтэ би дуулгаһан байгааб. Тэдэнэй сугларха гэр байра поэзидэ дуратайшуулай уулзалгада зориулагдаһан хэбэртэйгээр ойро зуура абтаа.

«Нацистнуудай урдаһаа тэмсэдэг нэгэдэл» энэ сугларалгые хүрээлхээ һанана гэжэ тэдэ мунинханууд урид мэдэсээрээ, зургаан зантагар гэгшын хүбүүдые харуулшадаар табиба. Һүүлдэ үшөө хоёр хүн мотоциклаар ерээ. Тэдэнэр булта хутагатай, гартаа түмэр гэнжэтэйнүүд һэн. Хүреэлэгшэдтэ тэдэнэй добтолхын тэндэ полици ерэжэ үрдеэ. Полициин тусхай таһагай ахалагша инспектор Мэрфи «фронтын» түлөөлэгшэдтэ... суглаагаа ондоо тээ хэхыень дурадхаба.

Минии байдал үдэр бүри орёо болоҗол байгаа. Мэдээсэлэй хэдэн дахин нүгөө талада эли болоходо, тэдэнэр нам руу һэжэглэнгеэр харадаг болоо. Түргэхэн пэ эндэһээ ябаха хэрэгтэй гэжэ ойлгооб даа.

«Национальна фронт» болон тиимэрхүү эмхинүүдэй Англида бии бололгон — орон соо, гадагуур аашаа гаргадаг баруунай тала баридаг хүсэнүүд үдэжэ байна гэжэ харуулна. Социальна ба экономическа талаар эмхи гуримгүй байлга «үнгэтэ» арһатайшуулһаа болоно гэжэ шэнэ ёһоной фашис түхэлэй бүлэглэлнүүдэй үндэһэ яһанай илгаа гаргагшад ба консервативна партиин ажал ябуулагшадай тоодо ородог «томоотой» үндэһэ яһанай илгаа гаргагшад батална. Тиигэжэ консерваторнуудай политикада дурагүйдэлгые тэдэнээ сагааруулха гэжэ оролдоно.

С. АНАТОЛЬЕВ.
(АПН).

ХҮРИН ҮНГЭТЭН

Соёлой һонин

Василиса Владимировна Гергенова анхан Улаан-Үдын хүгжэмэй техникум дүүргээд, Буряадай АССР-эй дуу, хатарай «Байгал» ансамбльда хүдэлһэн намтартай. 40 жэлэй туршада Василиса Владимировна буряад искусствада алба хэжэ гараа. Буряадай АССР-эй габьяата артистын нэрэ зэргэдэ, медальнуудта хүртэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. В. Гергенова.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

«ЭТИГЭЛ НАЙДАЛЫЕМНАЙ ХАРЮУЛАА»

Буряадай гүрэнэй оперо болон балетэй академическэ театрай дуушан, СССР-эй арадай артист Ким Иванович Базарсадаев 1986 оной СССР-эй Гүрэнэй шанда хүртэгдэһэн гэжэ бүгэдэ мэдэнэ ёһотой. Һаяхан, сентябриин 21-дэ, Москвагай гүрэнэй консерваториин Багa зал соо энэ мэдээжэ дуушанай тусхай концерт амжалтатайгаар үнгэрбэ.

Олонитэдэ үнинэй суутай энэ зал соо дуу, хүгжэмдэ дуратай москвагайхид, ниислэл хотын айлшад, тэрэ тоодо манайшье республикаһаа ерэһэн түлөөлэгшэд олон байгаагүй даа. Айлшадай дунда СССР-эй арадай артист, композитор Андрей Петров, СССР-эй арадай артист, режиссер Евгений Симонов, СССР-эй арадай артист, Социалис Ажалай Герой Бау Ямпилов болон бусад совет искусствын мэдээжэ ехэ ажал ябуулагшад концерт эхэ һонирхон шагнаба.

Концерт хоёр отделенитэй байгаа. Түрүүшын хахадта дэлхэйн болон ородой классикын шэлэгдэмэл зохёолнууд гүйсэдхэгдэжэ, шагнагшадай зүрхөө үндэрөөр сэгнэгдэһэн, нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаһан байна. Генделиин, Глинкын, Шубертын, Бородинай болон бусадай гүйсэдхэхэ талаар эгээл нарин, орёо бэрхэшээлтэй хүгжэмтэ зохёолнуудые удха түгэлдэрөөр, гоё һайханаар дуулажа, мүнөө сагай эрхим дуушадай нэгэн байһанаа үшөө дахин батадхаа гэжэ хэлэлтэй. М. Глинкын «Сомнение», Шуманай «Я не сержусь», А. Бородинай «Для берегов отчизны дальной» гэһэн романснуудые өөрын онсо маягтайгаар гүйсэдхэһэн байха юм. Эрилтэ ехэтэй москвагайхидай һайшаан дэмжэһэн, баярлаһаниинь юунһээшье үлүү гэжэ һанагдана.

Хоёрдохи отделенидэнь совет ород болон буряад композиторнуудай бүтээлнүүдые дуулажа, алишье талаар адли тэгшэ бэлигтэй байһанаа харуулаа гэжэ юрын шагнагша хадаа хэлэхэ байнаб. Тэрэнэй гүйсэдхэһэн М. Фроловой «Энхэ Булат-баатар» гэжэ опероһоо Буумал хаанай, С. Прокофьевой «Война и мир» опероһоо Кутузовай аринууд, Б. Ямпиловай «Прозрениһээ» Намжилай ариозо бүгэдын анхарал ехэтэ татаа. Мүн Дондок Улзытуевай үгэ дээрэ композитор Анатолий Андреевэй бэшэһэн «Хада ууланuудта саһанай хайлажа байха үедэ» гэһэн романс бүгэдэндэ һайшаагдаа. СССР-эй арадай артистнар Т. Хренниковэй, Г. Свиридовэй зохёолнууд һүр жабхалантайгаар зэдэлээ. Олон дахин нэрьемэ альга ташалган боложо, «Бравo! Браво!», «Гоё һайхан!» гэһэн хашхаралдаан зал соо соностожо байгаа бэлэй. Концерт ехэ дэбжэлтэтэйгээр үнгэрөө.

Энэ ехэ амжалтыень тэрэнэй аккомпаниатор Буряадай АССР-эй арадай артистка, Бүхэсоюзна конкурсын дипломант Дарима Линховоин хубаалдахал ёһоороо хубаалдана бшуу. Манай мэдээжэ бэрхэ пианистка эрхим һайхан гүйсэдхэлгээрээ Москвагай харагшадые дахинаа һонирхуулба ха юм.

Харагшадай дунда зүрхэ сэдьхэлээ баясуулһан, манай нютагайхид олон байгаа. Жэшээнь, Москвагай С. Орджоникидзиин нэрэмжэтэ сталь болон сплавуудай институдай багша Галина Доржиевна Аюшеева иигэжэ мэдүүлээ бэлэй: «Ким Базарсадаевай концертые бидэ Москвада ходо хүлеэжэ байдагбди. Энээшье удаа манай нютагай дуушан үшөөл ургажа ябаһанаа харуулаа, юрэдөө, сэдьхэлээ долгисон, омогорхолоор халин, бүхы дуунуудыень шагнаабди. Манай Дарима басаган баясаа гээшэ». Мүн эрдэм-шэнжэлэлгын «Биосинтез» институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ, химиин эрдэмэй кандидат Иван Пинуев, баяр баясхалангаар халинхай, иигэжэ хэлээ бэлэй: «Манайхинай ерэхэдэ, нэгэшье концерт харангүй, үлэдэггүйбди. Үйлсэдэ афиша харамсаараа, нүхэдтээ дуулгаа һэм. Манай институдайхид олон ерээ. Этигэл найдалыемнай Ким Базарсадаев дүүрэн харюулаа, эрхим һайнаар дуулаа. Иимэ тоосоото концертнүүдые саг сагтань үнгэргэдэг байбалынь һайн бэлэй. Бидэ хүлеэжэл байхабди».

Концертын һүүлээр харагшад олон тоото баглаа сэсэгүүдые барюулаа, саашадаа үшөө ехэ амжалта түйлахыень манай дуушанда хүсэһэн байна. Энээнтэй би өөрынгөө хүсэлэл нэгэдүүлнэб.

Б. НИМАЕВ,
инженер.

Москва—Северобайкальск.

ТАРЯАШАДТАЙ, МАЛШАДТАЙ УУЛЗАБА

Уран зохёолшод хүдөө нютаг гаража, «Манай үеын хүн», «Ажалай геройнууд — литературын геройнууд», «Зохёолшодой шэнэ бүтээлнүүд» болон бусад темэнүүдээр уулзалгануудые хэдэг болоһоор үнинэй. Һаяхан үнгэрһэн суглаан дээрээ уулзалгануудайнгаа янза түхэлые олон болгохо гэжэ хэлсэгдэһэн байна. Жэшээнь, номой хэблэлээр гараһан шэнэ номтоёо уншагшадаа танилсуулангаа, авторска үдэшэнүүдые хүдөө нютагта үнгэргэхэ гэжэ дурадхагдаад, энэ асуудал дэмжэгдэһэн байна.

Драматург Дугар Дылгыров, поэт Михаил Шиханов һарын хорёодоор Загарайн районоор ябаад ерээ. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой таряашадтай, малшадтай уулзажа, шэнэ бүтээлнүүд тухайдаа хөөрөө. Мүн «Гигант» колхозой таряанай поли дээрэ ажаллажа байгшадтай, Мухар-Талын хонишодтой, Ташаланай малшадтай, таряашадтай баһа уулзаа.

Мүнөө үедэ Дугар Дылгыров, поэт Владимир Липатов гэгшэд Мухар-Шэбэрэй районой ажалшадтай уулзалга хэжэ байна. «Ажалай геройнууд — литературын геройнууд» гэһэн асуудалаар үнгэргэһэн уулзалгануудынь амжалтатай үнгэрнэ.

Д-Д. ДУГАРОВ,
Буряадай АССР-эй
Уран зохёолшодой
холбооной хүдэлмэрилэгшэ.

ТҮРҮҮШЫН КОНЦЕРТ

Улаан-Үдэ хотын хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын управлени Буряадай гүрэнэй филармонитой һаяхан хэлсээ баталаа һэн. Управлениин харьяата эмхи зургаануудай коллективүүдтэ искусство болон соёлой хүгжэлтэ тухай лекцинүүдые уншаха, ажалайнь газарта, мүн улаан буланда концерт наадануудые табилгада туһалха гэһэн уялга филармони абаһан байгаа.

Һаяхан управлениин улаан буланда түрүүшын концерт табигдаба. Оронойимнай ниислэл хотын гүрэнэй филармониин артистнууд хэрэглэмжэ хангагшадай айлшад болобо. РСФСР-эй габьяата артистка, уласхоорондын конкурсын лауреат Алла Саленкова гоё һайхан колоратурна сопрано хоолойтой байһанаа гэршэлээ. Тэрэ совет болон ород композиторнуудай дуунуудые, хуушанай романснуудые гүйсэдхэһэн байна. Дуунуудыень Н. Андреевэй нэрэмжэтэ бүхэсоюзна конкурсын лауреат Владимир Дубовицкий гитара дээрэ дэмжэн наадаа.

Х. СОКТОЕВ.

Номой таг

ШЭНЭ «ҮЗЭГ...

Һургуулиин реформые бэелүүлэн, 1986—1987 онуудай һуралсалай жэлһээ республикымнай һургуулинууд шэнэ программануудаар һурагшадаа һургажа эхилбэ. Мүн нэгэдэхи класста 6 наһатай үхибүүд «Үзэглэл» үзэжэ захалбад. Тиихэдээ багашуул шэнэ «Үзэглэлээр» хэшээлнүүдээ эхилээ.

Педагогикын эрдэмэй кандидат Д. Д. Ошоров, һургуулиин багша В. Д. Цыденова гэгшэд шэнэ «Үзэглэлые» зохёон найруулаа.

Буряад арадта эрдэм һургаал тухайда үнинэй оньһон үгэнүүд олон: «Һураһан — далай, һураагүй — балай», «А үзэг эрдэмэй дээжэ, аяга сай эдеэнэй дээжэ»; «Аба гэжэ хэлэндэ ородог, А гэжэ эрдэмдэ һурадаг» гэхэ мэтэ. Теэд энэ һураха далай, эрдэмэй дээжэ гээшэмнай үзэглэлһөө эхилдэг. Үзэглэлэй ашаар хүн бүхэн уншажа, бэшэжэ һурадаг, үзэглэлэй ашаар эрдэмэй, соёлой барагдашагүй ехэ баялигтай танилсадаг. Тиимэһээ анха түрүүн шудалһан үзэглэлөө хүн бүхэн сэдьхэлдээ хадуун, баяр баясхалантайгаар дурсан, һанан ябадаг гээшэ.

Үзэглэл гээшэ дэлхэйн олон хэлэнүүд дээрэ бии, өөр өөрын һонирхолтой түүхэтэй.

Агуу ехэ ород хэлэнэй үзэглэл 1574 ондо хэблэгдэһэн юм. Харин манай буряад хэлэнэй үзэглэл мүн баһа үни удаанай түүхэтэй. Үшөө революциин урда тээ зуу гаран жэлэй саада тээ Санкт-Петербург хотодо Н. С. Болдоновой «Үзэглэл» хэблэгдэһэн түүхэтэй. Тиихэдэ хуушан монгол, лата бэшэг дээрэ мүн лэ олон үзэглэлнүүд хэблэгдэһэн байна.

Удаань 1939 ондо ород алфавит дээрэ М. Н. Имехеновэй зохёоһон «Үзэглэл» хэблэгдээ бэлэй. Энэ «Үзэглэл» 20 гаран жэл соо 12 дахин хэблэгдээ. 1961 ондо И. Д. Бураев Д. М. Мижидсон ... «Үзэглэл» хэдэн ... рилагдан хэбл...

Мүнөө шэнэ ... хёоһон «Үзэглэл» ... руулагдаа гэжэ ... Номой 1-дэхи ... Буряадта үсхэб... рэй амитад гоё... Харин һүүлшы... зэрлиг амитад ... гүүдэй һубарил... ехэ һайн. Һураг... далтай тон нягта... тэдэнэй ухаалан ... ха материалынь ... тэнхэй. Хүнэй ... тухайда, тугалшан ... хонишон болон ... хайда, жолоошон ... тухайда, Байгал ... уула тухайда, ... вождь В. И. Ленин ... дал тухайда үгэ... тон һайнаар ... Чимитовэй зохёо... гэһэн шүлэгөөр ...

Эгээ түрүү һург...
Эртэ намар ор...
Энэ «А» үзэг ...
Эндэ мэдэдэг ...
Үзэг намда та...
Үзэглэлнай ...

Үшөө тиихэдэ ... шад Д. Д. Гармаев ... дуев гэгшэд «Үзэ... хид һайханаар ...

Номой үнгэтэ ... гоёор бүтээгдэнхэй ... най эрхим типог... нэгэндэ — Калинин... «Үзэглэлнай» барла... даа. «Үзэглэлдэ» ... болгогдон, «Пропи... төө, «Уншаха ном...

Шэнэ «Үзэглэл» ... руулгыень сэгнэжэ ... лэл хэхэ, дахин ... дэхынь тула ... багшанар, түрэл... аабза гэжэ һанагд...

Н. ...
хэлэ, бэшэг...

РЕВОЛЮЦИОНЕРНҮҮДТЭ ЗОРЮУЛАГДАА

Буряадай номой хэблэлдэ А. А. Праведниковай, О. И. Катомановагай бэшэһэн «Толгойгоо гунхуулаагүй хүнүүд» гэһэн ном гараба. Тэрээн соо 1905—1907 онуудта Сибирьтэ болон Забайкалида болоһон революциин үйлэ хэрэгүүд харуулагданхай. Верхнеудинскын большевигүүд А. А. Гольдсобелиин, А. А. Гордеевэй, И. Г. Шульцын, И. А. Милютинскиин, М. Д. Медведниковэй революционно ажал ябуулга болон үйдхарта хуби заяан тухай хэлэгдэнэ.

П. Т. Хаптаевай бэшэһэн брошюра «Мэргэжэлтэ революционернүүд Забайкалида» гэһэн гаршагтай. Литературна, архивай материалнуудай үндэһөөр бэшэгдэһэн энэ ном ородой гурбан революциин үедэ Забайкалида мэргэжэлтэ революционернүүд И. В. Бабушкинай, В. К. Курнатовскиин, М. В. Фрунзиин, В. М. Серовой, А. М. Буйкогой революционно ажал ябуулгада зорюулагдаа. Тэрээн соо нютагай большевистскэ организацинуудые бэхижүүлгэдэ, хүдэлмэришэдэй болон солдадуудай Соведүүдые, хүдэлмэришэдэй зэбсэгтэ дружинануудые байгуулгада, мүн «Забайкальский рабочий», «Вестник Советов Прибайкалья» гэһэн большевистскэ газетэнүүдые хэблэн гаргалгада мэргэжэлтэ революционернүүдэй дүүргэһэн үүргэ харуулагдаа.

А. СОДНОМОВ.

ХИТАД ОШОХО ЭРХЭДЭ ХҮРТЭБЭ

МОСКВА. Хитадта болохо эдир скрипачуудай уласхоорондын конкурсдо хабаадахын тула бүхэсоюзна гурбан шалгалта гараха байгаа.

Ороной хүгжэмэй һургуулинуудта хүмүүжэһэн дүшэн эдир скрипач хабаяа туршаһан байна. Мэдээжэ совет хүгжэмшэд болон хүгжэмэй багшанарһаа бүридэһэн бүхэсоюзна комисси тэдэнэй ганцал дүрбэндэнь уласхоорондын конкурсдо оронойнгоо нэрэ хүндые хамгаалха этигэл найдабари үзүүлээ. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, Москвагай Наташа Корсакова ба Сергей Крылов, Новосибирскын Антон Бараховский, Ереванай Николай Мадоев гэгшэд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) С. Крылов, А. Бараховский, Н. Корсакова, Н. Мадоев.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАЛЫН ХАРГЫНУУДАЙ ЭЗЭН

ЮРЫН МЭРГЭЖЭЛТЭЙ ХҮН

Ажалдаа абьяастай, хүндэ туһа хүргэхэ гэһэн энэрхы сэдьхэлтэй, үгэ хүүр үсөөнтэй хүнүүд нютаг бүхэндэ олон гээшэ. Нютагаархидынь тэдэниие хүндэлжэ, ажалша алтан гарыень сэгнэдэг. «Эрхим мэргэжэлтэ», «Табан жэлэй ударник» гэхэ мэтэ нэрэ зэргэнүүдые засагай дээдын зурганууд олгодог гээшэ.

Кабанскын районой Твороговскс шубуунай фабрикын үнинэй жолоошон Николай Тихонович Бабинцев олон иимэ хүндэдэ хүртэһэн хүн. Ажалайнь амжалтануудай тухай асуубалтнай, тэрэ зүура харюусачшьегүй байжа болохо. Нэгэ хэды сагта бэдэлгото болоод, Николай Тихонович ажалша арюун намтараа, талын харгынуудай дуудаһан, дуулаһан аялга тухай хөөрэжэ эхилдэг.

Николай Тиховичые өөрэ тухайнь хөөрүүлжэ шадаха хүн үсөөн юм. Урдаһаатнай сэхэ энеэбхилээд, ажалша хүдэр гараараа хүзүүгээ эльбээд, иигэжэ хэлэхэ: «Юун гэжэ өөр тухайгаа хөөрэхэ гээшэбиб. Юуншье үгы». Харин Н. Т. Бабинцевай хөөрэжэ эхилээ һаань, ажалай сууда гараһан энэ нүхэрнай харгын аялга зүрхөөрөө шагнадаг ёһотой романтик, ямар уян сэдьхэлтэйб гэһэн бодолнууд эжэлүүдгүй танда ерэхэ. Тиихэдэ энэ хүнэймнай наһанай намтар тиимэшье юрын бэшэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай эхилхэдэ, Коля хүбүүн миин лэ арбан наһатай байгаа. Гэбэшье, эхынгээ, нютагаархидайнгаа унтаха нойр, ууха ундаяа мартан, хархис муухай эзэмдэгшэдһээ түрэл дайдаяа сүлөөлхын түлөө һахай һалаг, бии хүсэеэ эршэдэн хүдэлжэ байһыень Николай Тихонович мүнөөшье хүрэтэр ой ухаандаа оруулдаг. Дайнай үеын һургуулиньшье табан класс дүүргээд, Коля хүбүүн арбан хоёртойһоо колхозой ажалда гараа холгоожо эхилээ. Малай эдеэ хоол бэлдэхэ, хашаа сэбэрлэхэ, түлеэ, уһа асарха, таряа хуряаха—колхозой ажал барагдаха бэшэ даа.

Уданшьегүй эрэ наһаяа хүсэжэ, жолоошоной мэргэжэл шэлэһэниинь тэрэ үедөө таарама, залуу хүбүүдэй хүсэлһөө ондоошье байгаагүй. Харгын ута уянга, сэсэгтэ намжаа талын татаса, харгыдаа оройтоод, һүниин аали намдуу байдалые мотоорой хүнхинеөгөөр таһалан, түрэл нютагайнгаа галхануудые обёорходо хүлеэгдээгүй һайхан мэдэрэлэй түрэдэгынь Николай Тихонович һүүлдэнь лэ арсашагүй сэгнэдэг болоо.

Н. Т. Бабинцев Твороговско шубуунай фабрикада гушаад гаран жэлдэ жолоошоноор таһалгаряагүй хүдэлжэ ябана. Оньһото техникэ улам хүгжэн, автомашинын түхэлнүүдшье һэлгэгдэжэ, һонирхолтой, һайн шанартай техникэ олон болоо. Николай Тихонович 1974 ондо «ЗИЛ-154» түхэлэй шэнэ автомашинын жолоошон болоһоор аян замдаа нэгэтэшье һаатажа үзөөгүй, «Бабинцевай машина эбдэрээ» гэһэн һураг оройдоошье дуулдаагүй юм. Машинаань шэнэхэн зандаа, арюун сэбэрхэн, тоһодсхо газарынь саг соогоо тоһодогдонхой, сэбэрлэгдэнхэй, харахада, үдэр бүри фабрикынгаа эдеэ хоол, зэр зэмсэг, модо түлеэ гэхэ мэтэ хэрэгтэй ашаануудые зөөжэл ябадагаараа ажахынхидай дундаһаа шалгардаг. Шубуунай фабрикын найдамтай машина жэл бүри жаран гаран мянган тонно-километр гаталжа, эрхим жолоошоной нэрэ солодо хүртэһэн Н. Т. Бабинцевай үбсүүн дээрэ мүнөө Ажалай Улаан Тугай орден ялардаг. Жара наһанайнгаа үндэртэ дүтэлжэ ябаһан энэ хүмнай мүнөөшье болотор хүдэлдэг, залуу хүбүүдтэ баян дүршэлөө дамжуулдаг юм.

Эдэ мүрнүүдээр юрын мэргэжэлтэй хүнэй алдар соло дуулахаяа туршабаб. Эдэ мүрнүүдые бэшэжэ һуухадаа, Николай Тихоновичэй урихан нюдэнүүдэйнгээ жэжэхэн уршалаануудые суглуулан энеэбхилээд, иигэжэ: «Намтай адли хүдэлдэг хүнүүд олон лэ даа» гэжэ хэлэһыень дахин-дахин һанахаб. Зүб даа, зүб, ажалша бэрхэ хүнүүднай тооложо барахаар бэшэ олон ха юм. Тиимэһээ Эхэ оронойнгоо улам баян дэлгэр байдалтай болохын түлөө эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлжэ ябадаг ажалай түрүүшүүлдэ баяр баясхалан хүргэхэ дуран хүрэнэл!

Жолоошон Николай Тихонович Бабинцевай хүнгэн бэшэ ажалые үндэрөөр сэгнэн, түрэл ажахынхидынь Хүндэлэлэй грамотануудаар, үршөөлнүүдээр, үнэтэ бэлэгүүдээр жэл бүри шагнадаг юм. Багa наһандаа дайнай үеын хүшэр хүндэ байдалые дүүрэн амсаһан Н. Т. Бабинцев мүнөө жаргалта сагые үсэд мэтэрүү ажалаар үргэлжэлүүлхэеэ һанана бшуу. Тиин дайн дажарые сараха хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулалсажа ябадагынь һайшаалтай юм.

А. БУСУРМАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Кабанскын район.

Социалис хани харилсаан

ТЕАТРАЙ ШЭДИТЭ ХҮСЭН

1986—1987 онуудта Москвада болон оронноймнай бусад городуудта үнгэргэгдэхэеэ байһан Болгариин болон Венгриин театральна искусствын гурбадахи фестивальда бэлдэлгэ үргэлжэлһөөр. Иимэ фестивальнууд (бүхыдөө 14 фестиваль үнгэргэгдөө) социалис гүрэнүүдэй театральна искусствын харилсаа холбооe, мүн хани харилсаае хүгжөөлгэдэ заншалта болонхой. Энээниие манай оронуудай хоорондо хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байһан театральна харилсаан элеэр гэршэлэн харуулна. 1945 ондо Москвагай Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ театр Югославида ехэ амжалтатайгаар аяншалаа бэлэй. Совет соёлой түлөөлэгшэдые харагшад халуунаар угтажа, амаршалаа һэн. Энэ амжалтын эхин байгаа. Польшын национальна театрай хүгжэлтэдэ, жэшээлбэл, поляк шүүмжэлэгшэдэй һанамжын ёһоор, совет иимэ коллективүүдтэй, тусхайлбал, ниислэлэй В. В. Маяковскиин, Евг. Вахтанговай, Моссоведэй нэрэмжэтэ театрнуудтай танилсаһаниинь нилээд ехэ нүлөө үзүүлһэн байха юм. 1949 ондо полягууд, тодорхойлбол, А. А. Фадеевэй романай удхаар бэшэгдэһэн «Залуу гвардия» гэһэн зүжэг, 1951 ондо Л. Н. Толстойн «Живой труп» хараһан байна. Удаань М. Ю. Лермонтовэй «Маскарад», М. Горькиин «Егор Булычёв и другие» гэһэн зүжэгүүд табигдаа һэн. Жарадахи онууд польшын театрай эрид хүгжэлтын үе байгаа. Тиимэһээ Польшо анха түрүүшынхеэ 1965 ондо манай орондо өөрынгөө драматическа искусствын фестивалиие эмхидхэһэн байха юм.

Фестиваль яагаад үнгэргэгдэнэб? Манай театрнууд ахa дүү али нэгэ ороной драматургнуудай зохёолнуудые найруулан табидаг, тэдэнэй зохёохы ажалтай коллективүүдые өөрынгөө ендэртэ угтан абадаг гээшэ. Хэрбээ театральна искусствын харалга шэнжэлбэл, фестивальда хабаадаһан театрнуудай тоо улам олошоржо байна. Зүжэгүүдые харуулхадаа, симпозиум, зохёохы ажалтанай конференци, арсалдаан эмхидхэгдэдэг байна.

Иимэ фестивальнуудые үнгэргэһэнэй ашаар манай театрнуудай репертуар ахa дүү оронуудай мүнөө үеын болон классическа драматургиин эрхим зохёолнуудаар баяжуулагдаа. Совет театрнуудай афиша-мэдээнүүдтэ социалис оронуудай драматургнуудай: болгар С. Кристовэй, П. Пангёвай, полягууд Я. Ивашкевичэй, Л. Кручковскиин, чех ба словак И. Буковганай, Я. Отченашекай, Я. Илекэй болон бусад олон драматургнуудай нэрэнүүд оруулагданхай байдаг. Манай харагшад тэдэнэй олонхидтойнь фестивальда анха түрүүшынхиеэ танилсаа һэн.

Ахa дүү оронуудай драматургнуудай пьесэнүүдээр табигдаһан эрхим зүжэгүүд манай искусствада нэгэнтэ бэшэ гайхамшагта ушар мэтээр тэмдэглэгдэжэ, хари гүрэнэйшье харагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтадаг байгаа. Жэшээлбэл, Грузиин Ш. Руставелиин нэрэмжэтэ театрта табигдаһан Б. Брехтын «Кавказский меловой круг» гэһэн зүжэг Мексикэдэ, Великобританида, Австралида, Грецидэ амжалтатайгаар харуулагдажа, олоной һайшаалда хүртэһэн юм. Эстониин ССР-эй «Ванемуйне», мүн БССР-эй Гүрэнэй М. Горькиин нэрэмжэтэ ород драматическа театрнуудта найруулагдажа табигдаһан И. Мадачай «Трагедия человека» зүжэг, МХАТ-та харуулагдаһан О. Загородникой, «Соло для часов с боем», Москвагай «Современник» гэжэ театрай ба Азербайджанай ССР-эй Шеки городой театрта табигдаһан Р. Стояновай «Мастера» гэжэ зүжэгүүдые онсолон тэмдэглэмээр.

Гэхэтэй хамта манай хани нүхэд оронноймнай театрнуудай коллективүүдэй харуулһан эрхим зүжэгүүдтэй танилсадаг байгаа. МХАТ-ай, Багa театрай болон бусад суута театрнуудаймнай коллективүүдэй гастролиин аяншалгань Монгол һайхан оронһоо эхилээд, аяар холын Кубын арал хүрэтэр үргэлжэлдэг байна. Шэнэ пьесэнүүдые табихыень манай бэрхэ режиссёрнуудые социалис гүрэнүүд урьдаг заншалтай болонхой. Мүн тиихэдэ гол рольдо наадахыень актёрнуудые урижа абаашадаг гээшэ.

Хани харилсаанай нүлөөнь, зохёохы ажаябуулгань улам бүри урган хүгжэжэ байна. Байгша оной дүүрэтэр ахa дүү оронуудай театрта дуратайшуул манай олонхи театрнуудта табигдаһан шэнэ зүжэгүүдые хараха аргатай. Тодорхойлбол, Грузиин Ш. Руставелиин нэрэмжэтэ академическэ театрай коллектив Венгриин республикада, Багa театр — ГДР-тэ, МХАТ—Югославида, Москвагай Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ театрай коллектив Болгарида болгар драматург В. Петровой «Приглашение на репетицию» гэһэн зүжэг харуулхаар бэлдэжэ байнад.

Михаил КОЛКУНОВ.
(АПН).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мэргэжэлтын ажал — зохёохы ажал» — түрүү бэшэг. «Жэлэй түсэб дүүргэгдээ!» — Б. Дашиеэй мэдээсэл. «Гурбан мянгатанай зэргэдэ эрмэлзэл» — В. Нотоевой корреспонденци. «Энергетикын ехэ барилгатай зэргэлээд» — А. Климовэй репортаж.

Хоёрдохи хуудаһанда. Агропромышленна комплекс: партнернуудай ажал хүдэлмэри. «Тээрмэдэ талха татаха хүн үгы...» — С. Убеевэй статья. Мал ажал — онсо шухала һалбари. «Үүлтэр һайжаруулха зорилгоор» — Л. Хардаевай статья. Хурдадхалгын замаар. «Үргэн хэрэглэлэй эд бараан — бүгэдын хэрэг» — Н. Ключниковэй статья. «Совхозой зүгын тоһон» — Б. Доржиевай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Замбуулин шэнжэлэлгын одото жэлнүүд» (үргэлжэлэл). Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. Аяншалгын шэнэ зүргөөр.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, «информации»—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95. Собственные корреспонденты: п. Баргузин—91-1-44, г. Закаменск—34-33, п. Кырен—91-7-18, г. Северобайкальск—35-73, п. Хоринск—55-6-99.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-03636. Заказ № 222. Индекс 0460